

.....
'Zoekt eerst het rijk Gods en Zijn Gerechtigheid, en alle dingen zullen u toegeworpen worden.' (Mattheüs 6:33).

GENESIS – ELFDE HOOFDSTUK

De ligging van de Grootste Mens;
en verder over plaats en afstand in het andere leven.

1273. Wanneer de sinds kort uit de wereld aangekomen zielen uit het gezelschap van de geestelijke engelen moeten worden ontslagen, om onder de geesten te komen en tenslotte in het gezelschap te belanden, waarin zij verkeerden toen zij in het lichaam leefden, worden zij door de engelen rondgeleid naar verschillende verblijven, welke afzonderlijke gezelschappen zijn en toch met anderen verbonden zijn.

Deze zielen worden er soms ontvangen, en van daaruit soms naar andere gezelschappen geleid, en dit een tijd lang, totdat zij in het gezelschap belanden, waarin zij verkeerden, toen zij in het lichaam leefden, en daar blijven zij dan.

Van dit moment af begint hun nieuwe leven.

Een veinzaard, een huichelaar of een bedrieger, die een bedrieglijke gestalte of het wezen als van een engel weet aan te nemen, wordt soms door goede geesten aangenomen, maar na korte tijd afgescheiden en dan dwaalt hij zonder engelen rond en vraagt om opname, maar wordt afgewezen en soms gestraft; en tenslotte wordt hij onder de helse geesten gebracht.

Zij, die uit de verwoesting ontslagen, onder de engelen worden verheven, veranderen ook van gezelschappen, en wanneer zij van het ene naar het andere overgaan, worden zij met welwillendheid en naastenliefde uitgeleid, en dit totdat zij in een engelengezelschap komen, dat overeenkomt met de aard van hun naastenliefde, vroomheid, rechtschapenheid of oprechte welwillendheid.

Op dezelfde wijze werd ook ik door verblijfplaatsen geleid, en men sprak met mij, opdat ik zou weten, hoe het hiermee gesteld is; toen werd het mij gegeven over de verandering van plaats na te denken, namelijk dat die alleen maar schijnbaar is, en niets anders dan een verandering van staat, terwijl het lichaam op dezelfde plaats blijft.

1274. Tot de wonderlijke dingen in het andere leven behoort het volgende: ten eerste, dat de gezelschappen van geesten en van engelen onderling onderscheiden verschijnen wat de ligging betreft, ofschoon afstanden en plaatsen niets anders zijn dan veranderingen van staat; ten tweede, dat de liggingen en afstanden in verhouding staan tot het menselijk lichaam, zodat zij, die aan de rechterzijde zijn, aan de rechterzijde verschijnen, hoe het lichaam zich ook wenden of keren mag; op dezelfde wijze is dat het geval met hen, die aan de linkerzijde zijn, en verder met hen, die zich in andere streken bevinden; ten derde, dat geen enkele geest en geen enkele engel zich op een zo verre afstand bevindt, dat zij niet ontwaard zouden kunnen worden, maar toch doen er zich zoveel aan de blik voor, als de Heer toestaat; ten vierde, dat de geesten, waaraan andere geesten denken, diegenen bijvoorbeeld, die hun in het leven van het lichaam op de een of andere manier bekend waren, op hetzelfde ogenblik aanwezig zijn, wanneer de Heer dat toestaat, en wel zo dichtbij, dat zij aan het oor zijn, in het bereik van aanraking, of op enige afstand, ook al waren zij enige duizenden mijlen verwijderd, zelfs al waren zij in de streek van de sterren.

Dit komt, omdat de afstand van plaats in het andere leven niets uitmaakt; ten vijfde, dat er bij de engelen geen voorstelling van tijd is.

Deze zonderlinge dingen zijn in de wereld van de geesten, maar op nog volmaakter wijze in de hemel; hoeveel te meer voor de Heer, voor wie noodzakelijkerwijs alles en elke

bijzonderheid volkomen tegenwoordig, en onder Zijn ogen, en onder Zijn voorzienigheid moet zijn.

Deze dingen schijnen ongelooflijk, maar zijn niettemin waar.

1275. Ik was in een gezelschap, waar kalmte heerste, of waarvan de kalme staat enigszins de staat van de vrede nabij kwam, zonder echter een staat van vrede te zijn.

Ik sprak daar over de staat van de kinderen, verder ook over de plaats, dat de verandering van plaats en van afstand alleen maar schijn is en in overeenstemming met de staat van eenieder, en de verandering daarvan.

Toen ik naar dit gezelschap verplaatst werd, schenen de mij omringende geesten verwijderd te worden en zich beneden mij te bevinden; maar ik mocht hen toch horen spreken.

1276. Wat de ligging betreft, waarin de geesten in de wereld van de geesten en de engelen in de hemel zich bevinden, hiermee is het zo gesteld: dat aan de rechterzijde van de Heer en engelen zijn, aan de linkerzijde de boze geesten; vooraan diegenen, die het midden houden, achteraan de boosaardigen; boven het hoofd zijn de hoogmoedigen en zij, die naar hoge dingen streven; onder de voeten de hellen, die overeenstemmen met hen die in de hoogte zijn. Zo bevinden allen zich dus in hun ligging in overeenstemming met hun verhouding tot de Heer, in alle streken en op alle hoogten, horizontaal en verticaal, en in alle schuine richtingen; hun ligging is bestendig en verandert in eeuwigheid niet.

De hemelen vormen daar als het ware één mens die daarom ook de Grootste Mens wordt genoemd en waarmee ook alle dingen die bij de mens zijn, overeenstemmen.

Over deze overeenstemming zal, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt gehandeld worden.

Hierdoor komt het dat rondom elke engel alles een gelijke ligging heeft, evenals bij elk mens, aan wie de Heer de hemel geopend heeft; de tegenwoordigheid van de Heer brengt dit met zich mee; en dit zou niet zo het geval zijn, wanneer de Heer in de hemel niet alomtegenwoordig was.

1277. Op dezelfde wijze is het met de mensen gesteld, wat hun zielen betreft, die voortdurend verbonden zijn aan een of ander gezelschap van geesten en engelen; ook zij hebben in het rijk van de Heer een ligging overeenkomstig de aard van hun leven en hun staten; en het doet niets ter zake, dat zij op aarde ver van elkaar verwijderd zijn, ook al waren het vele duizenden mijlen, zij kunnen toch tegelijk in een gezelschap zijn; zij die in naastenliefde leven, in een engelengezelschap; zij die in haat en dergelijke leven, in een hels gezelschap.

Op dezelfde wijze doet het er niets toe, dat op een plaats op aarde vele mensen samen zijn, zij zijn immers allen gescheiden naar de aard van hun leven en naar hun staten, en eenieder kan in een ander gezelschap zijn.

Mensen, die enige honderden of duizenden mijlen van elkaar verwijderd zijn, bevinden zich, wanneer zij voor de innerlijke zin verschijnen, zo dichtbij, dat men elkaar kan aanraken, al naar hun ligging; wanneer er dus mensen op aarde waren, van wie het innerlijk gezicht geopend was, dan zouden zij samen kunnen zijn, en met elkaar spreken, ook al was de een in Indië en de ander in Europa; wat ook werd aangetoond.

Zo zijn ook alle mensen, en elk afzonderlijk, op aarde voor de Heer volkomen tegenwoordig, en onder Zijn blik en voorzienigheid.

1278. Ten aanzien van de ligging, plaats, afstand en tijd in het andere leven zie men het vervolg aan het einde van dit hoofdstuk.

GENESIS 11 : 1 - 32

1. En de gehele aarde was van eenzelfde lip, en eenzelfde woorden.
2. En het geschiedde, als zij van het oosten weggingen, dat zij een dal vonden in het land Sinear, en zij woonden daar.
3. En zij zeiden, de man tot zijn metgezel; Kom aan, laat ons tichelen strijken, en wel doorbranden; en de tichel was hun voor steen, en het aardpek was hun voor leem.
4. En zij zeiden: Kom aan, laat ons voor ons een stad bouwen, en een toren, en zijn hoofd zal in de hemel zijn; en laat ons een naam voor ons maken, opdat wij niet misschien over de aangezichten van de gehele aarde verstrooid worden.
5. En Jehovah kwam neer om te bezien de stad en de toren, die de zonen van de mensen bouwden.
6. En Jehovah zei: Ziet, zij zijn eenzelfde volk, en hun allen is eenzelfde lip, en dit is het, dat zij beginnen te maken; en zou hun nu niet verhinderd worden, al wat zij bedacht hebben te maken?
7. Kom, laat Ons neervaren, en laat Ons hun lip daar verwarren, opdat zij niet horen, de man de lip van zijn metgezel.
8. En Jehovah verstrooide hen van daar over de aangezichten van de gehele aarde; en zij hielden op de stad te bouwen.
9. Daarom noemde Hij haar naam Babel, want daar verwarde Jehovah de lip van de gehele aarde; en vandaar verstrooide Jehovah hen over de aangezichten van de gehele aarde.
10. Deze zijn de geboorten van Sem; Sem was een zoon van honderd jaren, en gewon Arfachsad, twee jaren na de vloed.
11. En Sem leefde, nadat hij deze Arfachsad gewonnen had, vijf honderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.
12. En Arfachsad leefde vijf en dertig jaren, en hij gewon Selach.
13. En Arfachsad leefde, nadat hij deze Selach gewonnen had, drie jaren en vierhonderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.
14. En Selach leefde dertig jaren, en hij gewon Eber.
15. En Selach leefde, nadat hij deze Eber gewonnen had, drie jaren en vierhonderd jaren, en hij gewon zonen en dochters.
16. En Eber leefde vier en dertig jaren, en hij gewon Peleg.
17. En Eber leefde, nadat hij deze Peleg gewonnen had, dertig jaren en vierhonderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.
18. En Peleg leefde dertig jaren, en hij gewon Reü.
19. En Peleg leefde, nadat hij deze Reü gewonnen had, negen jaren en tweehonderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.
20. En Reü leefde twee en dertig jaren, en hij gewon Serug.
21. En Reü leefde, nadat hij deze Serug gewonnen had, zeven jaren en tweehonderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.
22. En Serug leefde dertig jaren, en hij gewon Nachor.
23. En Serug leefde, nadat hij deze Nachor gewonnen had, twee honderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.
24. En Nachor leefde negen en twintig jaren, en hij gewon Therach.
25. En Nachor leefde, nadat hij deze Therach gewonnen had, negentien jaren en honderd jaren, en hij gewon zonen en dochters.
26. En Therach leefde zeventig jaren, en gewon Abram, Nachor en Haran.
27. En dezen zijn de geboorten van Therach: Therach gewon Abram, Nachor en Haran; en Haran gewon Loth.

28. *En Haran stierf over de aangezichten van zijn vader Therach, in het land van zijn geboorte, in Ur der Chaldeeën.*
29. *En Abram en Nachor namen zich vrouwen; de naam van Abrams vrouw was Sarai, en de naam van Nachors vrouw was Milkah, een dochter van Haran, vader van Milkah en vader van Jiskah.*
30. *En Sarai was onvruchtbaar; zij had geen kinderen.*
31. *En Therach nam Abram, zijn zoon; en Loth, Harans zoon, zijn zoons zoon; en Sarai, zijn schoondochter, de vrouw van zijn zoon Abram; en zij gingen weg uit Ur der Chaldeeën, om te gaan in het land Kanaän; en zij kwamen tot Charan, en vertoefden aldaar.*
32. *En de dagen van Therach waren vijf jaren en twee honderd jaren; en Therach stierf in Charan.*

INHOUD

- 1279.** Er wordt gehandeld over de eerste Oude Kerk, die na de vloed was; van vers 1 tot 9.
- 1280.** Over haar eerste staat, namelijk dat allen één leer hadden, vers 1; over de tweede staat, dat zij begon af te wijken, vers 2; over de derde staat dat de valsheden en begeerten begonnen te heersen, vers 3; over de vierde staat, dat zij begonnen te heersen door de Goddelijke eredienst, vers 4; vandaar werd de staat van de Kerk veranderd, vers 5 en 6, zodat bij niemand meer het goede van het geloof was, vers 7, 8, 9.
- 1281.** Er wordt gehandeld over de tweede Oude Kerk, welke naar Eber genoemd is, en over haar voortplanting en haar staat, welke Kerk tenslotte in afgoderij verviel, vers 10 tot 26.
- 1282.** Er wordt gehandeld over de oorsprong van de derde Oude Kerk, welke van een afgodische een uitbeeldende werd, vers 27 tot 32.

DE INNERLIJKE ZIN

- 1283.** Nu wordt gehandeld over de Oude Kerk in het algemeen, en dat haar innerlijke godsdienst in de loop der tijden is vervalst en geschonden en vandaar ook de uiterlijke godsdienst, want de uiterlijke godsdienst richt zich naar de innerlijke; de vervalsing en schending van de innerlijke godsdienst is hier Babel.
- Dat de tot hier toe vermelde historische bijzonderheden, uitgezonderd datgene over Eber, geen werkelijkheden maar verdichtsels zijn, kan men ook zien uit wat over de Babylonische toren wordt gezegd, zo bijvoorbeeld, dat men begon een toren te bouwen, waarvan het hoofd tot de hemel reikte; dat de lippen verward werden, zodat de een de lip van de ander niet hoorde; dat Jehovah de lippen zo verwarde; verder ook hieruit, dat daarvandaan de naam Babel komt, terwijl toch in het vorige hoofdstuk, vers 10, wordt gezegd, dat Babel door Nimrod is gebouwd.

Hieruit blijkt dan ook, dat Babel niet een stad, maar een bepaalde zaak betekent, en wel hier een godsdienst, waarvan de innerlijke dingen profaan zijn, echter de uiterlijke dingen heilig schijnen.

1284. *vers 1. En de gehele aarde was van eenzelfde lip, en dezelfde woorden.*

De gehele aarde was van eenzelfde lip, betekent, dat er overal één leer in het algemeen was; de lip is de leer, de aarde is de Kerk.

En ‘hun woorden dezelfde’ betekent: één leer in het bijzonder.

1285. Dat de woorden ‘de gehele aarde was van eenzelfde lip’ betekenen, dat er overal één leer in het algemeen was, blijkt uit de betekenis van de lip in het Woord, waarover direct in wat nu volgt.

In dit vers en met deze weinige woorden, wordt de staat van de Oude Kerk beschreven, van welke aard deze geweest is, namelijk dat zij in hoofdzaak één leer heeft gehad.

Maar in het volgende vers wordt beschreven, op welke wijze de vervalsing en de schending begon; en daarna tot het 9de vers, hoe zij geheel en al werd verdraaid, zodat er geen innerlijke godsdienst meer was.

Vlak daarop wordt gehandeld over de tweede Oude kerk, die met Eber begon; en tenslotte over de derde, die het begin van de Joodse Kerk was; want na de vloed waren er achtereenvolgens drie Kerken.

Wat de eerste Oude Kerk betreft, dat er in haar, hoewel zij zo wijd en zijd over de aarde verbreid was, niettemin eenzelfde lip en dezelfde woorden waren, dat wil zeggen, één leer in het algemeen en in het bijzonder, terwijl er toch overal verschillende, zowel innerlijke als uiterlijke godsdiensten bestonden, zoals in het vorige hoofdstuk is aangetoond, waar door elk van de daar genoemde natiën een verschillende leer en een verschillend ritueel werd aangeduid.

Het is daarmee als volgt gesteld: in de hemel zijn ontelbare gezelschappen en alle verschillend, maar toch maken zij één uit, want alle worden als één eenheid door de Heer geleid; hierover zie men wat eerder gezegd is in de nrs. 457, 551, 684, 685, 690.

Het is hiermee gesteld als met de mens; hoewel er namelijk in de mens zoveel ingewanden zijn, en zoveel kleinere ingewandsdelen binnen de ingewanden, organen en leden, waarvan elk weer een andere verrichting heeft, worden zij toch alle in het algemeen en in het bijzonder als één ding door één ziel geregeerd; of als met het lichaam, waarin verschillende werkzaamheden van krachten en bewegingen zijn, maar toch alle door de beweging van het hart en de beweging van de longen geregeerd worden, en één uitmaken.

Dat deze gezelschappen zo als één geheel kunnen werken, komt omdat er in de hemel één enkele invloed is, die door eenieder al naar zijn gemoedsaard wordt opgenomen, en dit is de invloeiing van de neigingen, welke uitgaan van de Heer, van Zijn barmhartigheid en van Zijn leven; en hoewel het een enkele invloed is die door eenieder naar zijn gemoedsaard wordt opgenomen, gehoorzaamt en volgt nochtans alles als één uitmakend, en dat door de wederkerige liefde, waarin de bewoners van de hemel zijn.

Zo was het gesteld met de eerste Oude Kerk; hoewel er zoveel innerlijke en uiterlijke godsdiensten waren, als in het algemeen natiën en in het bijzonder families van natiën, en elk op zichzelf genomen, mensen van de Kerk, hadden toch allen eenzelfde lip en dezelfde woorden, dat wil zeggen, hadden allen toch één leer in het algemeen en in het bijzonder.

Er is één leer, wanneer allen wederkerige liefde of naastenliefde hebben.

De wederkerige liefde en naastenliefde maken, dat zij één zijn, hoewel zij verschillen, want zij maakt uit verscheidenheden een eenheid.

Allen, hoeveel het er ook zijn mogen, ook al waren het myriaden van myriaden, hebben, wanneer zij in naastenliefde of wederkerige liefde zijn, één enkel einddoel, namelijk het algemeen welzijn, het rijk van de Heer en de Heer Zelf.

De verscheidenheden van de leringen en van de godsdiensten zijn, als gezegd, zoals de verscheidenheden van de zinnen en van de ingewanden in de mens, die bijdragen tot de volmaaktheid van het geheel; want dan vloeit en werkt de Heer in door de naastenliefde, op verschillende wijze, al naar de gemoedsaard van eenieder, en zo stelt Hij allen en eenieder in orde, zoals in de hemel als ook op de aarde, en dan geschiedt de wil van de Heer, zoals de Heer Zelf leert, op aarde zoals in de hemelen.

1286. Dat de lip de leer is, blijkt uit de navolgende plaatsen in het Woord; bij Jesaja:

‘De Serafim riepen: Heilig, Heilig, Heilig, Jehovah Zebaoth; de profeet: Wee mij, ik verga, omdat ik een man onrein van lippen ben, en ik woon in het midden van een volk, dat onrein van lippen is, omdat mijn ogen de Koning Jehovah Zebaoth gezien hebben; en een van de Serafim vloog tot mij, en roerde mijn mond aan, en: Zie, deze heeft uw lippen aangeroerd, en uw ongerechtigheid wijkt, en uw zonde wordt verzoend’, (Jesaja 6: 3, 5, 6, 7);

lip staat voor de innerlijke dingen van de mens, dus voor de innerlijke godsdienst, waaruit de aanbidding voortkomt, wat hier bij de profeet wordt uitgebeeld.

Eenieder kan zien, dat het aanraken van zijn lippen, waardoor de ongerechtigheid week en de zonde verzoend werd, een uitbeelding was van innerlijke dingen, welke door de lippen worden aangeduid en welke tot de naastenliefde en haar leer behoren.

Bij dezelfde: *‘Jehovah zal de aarde slaan met de roede van Zijn mond, en met de geest van Zijn lippen zal Hij de goddelozen doden’*, (Jesaja 11: 4); in de innerlijke zin betekent dit niet, dat Jehovah met de roede van Zijn mond slaat, en met de geest van de lippen de goddelozen doodt, maar dat de goddeloze dit zichzelf aandoet; de geest van de lippen is de leer, welke bij de goddeloze vals is.

Ook bij Jesaja: *‘Ik schep de opbrengst van de lippen, vrede, vrede van degene die verre is, en degene die nabij is, en Ik genees hem’*, (Jesaja 57: 19); *opbrengst van de lippen voor de leer.*

Bij Ezechiël: *‘Mensenzoon, ga heen, kom tot het huis van Israël, en spreek Mijn woorden tot hen want gij zijt niet gezonden tot een volk, diep van lip, en zwaar van tong, maar tot het huis van Israël, niet tot vele volken, diep van lip en zwaar van tong, welke woorden gij niet horen mag; zouden zij niet, zo Ik u tot hen gezonden had, naar u gehoord hebben; en het huis van Israël, zij willen naar u niet horen, omdat zij naar Mij niet willen horen, want het gehele huis van Israël is stijf van voorhoofd, en hard van hart zijn zij’*, (Ezechiël 3: 4, 5, 6, 7); diep van lip betekent de natiën, die, hoewel zij in de valsheid van de leer verkeren, toch in de naastenliefde zijn, waarom dan ook van hen gezegd wordt, dat zij horen; daarentegen worden zij, die niet in de naastenliefde zijn, stijf van voorhoofd en hard van hart genoemd.

Bij Zefanja: *‘Ik zal Mij wenden tot een volk van een klare lip, opdat zij allen de naam van Jehovah aanroepen, om Hem te dienen met een eenparige schouder’*, (Zefanja 3: 9); de klare lip staat duidelijk voor de leer.

Bij Maleachi: *‘De wet van de waarheid was in Zijn mond, en er werd geen verkeerdheid in Zijn lippen gevonden; want de lippen van de priesters zullen de wetenschap bewaren, en men zal uit zijn mond de wet zoeken, omdat hij de engel van Jehovah Zebaoth is’*, (Maleachi 2: 6, 7); ten aanzien van Levi, door wie de Heer wordt uitgebeeld; de lippen staan voor de leer uit de naastenliefde.

Bij David: *‘Die daar zeggen: Wij zullen de overhand hebben met onze tong, onze lippen zijn met ons’*, (Psalm 12: 5); lippen voor valsheden.

Bij dezelfde: *‘Mijn ziel zal als met smeer en vettigheid verzadigd worden, en mijn mond zal loven met lippen van liederen’*, (Psalm 63: 6).

Bij Jesaja: *‘Te dien dage zullen er vijf steden in het land van Egypte zijn, sprekende met de lip van Kanaän, en zwerende Jehovah Zebaoth’*, (Jesaja 19: 18); de lip voor de leer.

1287. Dat de aarde de Kerk betekent, is eerder aangetoond in de nrs. 662, 1066.

1288. Dat ‘dezelfde woorden’ één leer in het bijzonder betekent, blijkt uit wat eerder is gezegd, want de lip betekent, zoals werd aangetoond, de leer in het algemeen; de woorden echter betekenen de leer in het bijzonder, of de bijzonderheden van de leer; want de bijzonderheden maken, zoals gezegd, niets uit, wanneer zij niet één doel beogen, en dat is de Heer liefhebben boven alles en de naaste als zichzelf; want eerst dan behoren de bijzonderheden tot het algemene.

Dat het Woord alle leer over de naastenliefde en het geloof daaruit betekent, en de woorden datgene betekenen, wat tot de leer behoort, blijkt bij David: *‘Ik zal U bekennen in oprechtheid van het hart, als ik de oordelen van Uw gerechtigheid geleerd zal hebben; ik zal Uw inzettingen bewaren; waarmee zal de knaap zijn pad zuiver houden? Als hij dat houdt naar Uw Woord; ik heb U gezocht met heel mijn hart; laat mij van Uw geboden niet afdwalen; ik heb Uw Woord in mijn hart geborgen, opdat ik tegen U niet zondigen zou; Zijt gezegend, gij Jehovah, leer mij Uw inzettingen; ik heb met mijn lippen verteld al de oordelen van Uw mond; ik heb mij verheugd in de weg van Uw getuigenissen; in Uw bevelen peins ik; en ik let op Uw wegen; ik verlustig mij in Uw inzettingen; ik vergeet Uw Woord niet’*, (Psalm 119: 6-17); het Woord voor de leer in het algemeen; dat hier onderscheid wordt gemaakt tussen geboden, oordelen, getuigenissen, bevelen, inzettingen, weg, lippen, is duidelijk, en dit alles behoort tot het Woord of de leer.

Ook elders in het Woord hebben deze dingen een onderscheiden betekenis.

Bij dezelfde: *‘Een lied van liefde; mijn hart heeft een goed woord gewild; mijn tong is de stift van een rechtvaardige schrijver; schoon zijt Gij boven de mensenzonen; genade is uitgestort in Uw lippen; rijdt op het Woord van de waarheid, en de zachtmoedigheid van de rechtvaardigheid, en Uw rechterhand zal Uw wonderen leren’*, (Psalm 45: 1, 2, 3, 5); rijden op het Woord van de waarheid, en de zachtmoedigheid van de rechtvaardigheid, wil zeggen de leer leren van het ware en het goede; hier, als elders in het Woord, hebben woord, mond, lip en tong een onderscheiden betekenis; dat zij tot de leer over de naastenliefde behoren, is duidelijk, omdat dit een lied van liefde genoemd wordt; schoonheid boven de mensenzonen, genade van lippen, rechterhand die wonderen leert.

Bij Jesaja: *‘Jehovah heeft het Woord gezonden in Jakob, en het is gevallen in Israël’*, (Jesaja 9: 7); het Woord staat voor de leer van de innerlijke en uiterlijke godsdienst; Jakob staat hier voor de uiterlijke godsdienst, Israël voor de innerlijke.

Bij Mattheüs: *‘Jezus zei: De mens leeft niet alleen van brood, maar bij alle Woord, dat door de mond van God uitgaat’*, (Mattheüs 4: 4).

Bij dezelfde: *‘De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn Woorden zullen niet voorbijgaan’*, (Mattheüs 24: 35); hier staat het Woord voor de leer van de Heer, en de Woorden voor de dingen, die tot Zijn leer behoren.

Omdat de Woorden voor alle dingen van de leer staan, werden de voorschriften van de ‘tien geboden’ Woorden genoemd, bij Mozes: *‘Jehovah schreef op de tafelen de Woorden van het verbond, de tien Woorden’*, (Exodus 34: 28).

Bij dezelfde: *‘Hij verkondigde u Zijn verbond, dat Hij u gebod te doen, de tien Woorden, en schreef ze op twee stenen tafelen’*, (Deuteronomium 4: 13; 10: 4).

Bij dezelfde: *‘Wacht u, en bewaart uw ziel wel, dat gij niet wellicht vergeet de Woorden, die uw ogen gezien hebben’*, (Deuteronomium 4: 9); behalve nog andere plaatsen.

1289. vers 2.

En het geschiedde, als zij van het oosten weggingen, dat zij een dal vonden in het land Sinear, en zij woonden daar.

Als zij van het oosten weggingen, betekent, toen zij zich van de naastenliefde verwijderden; het oosten is de van de Heer uitgaande naastenliefde; zij vonden een dal in het land Sinear,

betekent, dat de godsdienst onreiner en profaner was geworden; en zij woonden daar, betekent het leven.

1290. Dat de woorden ‘als zij van het oosten weggingen’ betekenen: toen zij zich van de naastenliefde verwijderden, blijkt uit de betekenis van weggaan en uit de betekenis van het oosten in het Woord; dat weggaan hier wil zeggen zich verwijderen, is duidelijk, omdat het gezegd wordt van de naastenliefde, die het oosten is, vanwaar zij weggingen.

1291. Dat het oosten de van de Heer uitgaande naastenliefde betekent, blijkt uit wat eerder is aangetoond in de nrs. 101 en 1250.

1292. Dat de woorden ‘zij vonden een dal in het land Sinear’ betekenen, dat de godsdienst onreiner en profaner was geworden, blijkt uit de betekenis van het dal en uit de betekenis van het land Sinear.

Wat het woord dal betreft: in het Woord betekenen de bergen de liefde of de naastenliefde, omdat zij de hoogste of wat hetzelfde is, de diepste dingen in de godsdienst aanduiden, zoals eerder in nr. 795 is aangetoond.

Vandaar betekent het dal dat wat beneden de berg is of wat lager is, of, wat hetzelfde is, wat meer uiterlijk is in de godsdienst.

Het land Sinear betekent echter de uiterlijke godsdienst, waarin het profane is, zoals eerder in nr. 1183 werd aangetoond; om die reden betekenen hier de woorden ‘zij vonden een dal in het land Sinear’ dat de godsdienst onreiner en profaner is geworden.

In het eerste vers was sprake van de Kerk, dat zij van eenzelfde lip en dezelfde woorden was, of van eenzelfde leer in het algemeen en in het bijzonder; in dit vers wordt echter gehandeld over de afwijking van de Kerk, namelijk dat zij weggingen van het oosten, dat wil zeggen, dat zij zich van de naastenliefde begonnen te verwijderen; want naarmate de Kerk, of de mens van de Kerk, zich van de naastenliefde verwijdert, verwijdert zich zijn godsdienst van het heilige, of nadert zijn godsdienst het onreine en profane.

Dat de woorden ‘zij vonden een dal in het land Sinear’ de afwijking van de Kerk of van de godsdienst naar het profane betekenen, vindt hierin zijn oorzaak, dat een dal een zekere laagte tussen de bergen is, die, als gezegd, de heilige dingen van de liefde of de heilige dingen van de naastenliefde in de godsdienst aanduiden; zoals ook blijken kan uit de betekenis van het dal in het Woord, waar dit woord in de oorspronkelijke taal met enige woorden wordt uitgedrukt, welke in deze zin genomen, min of meer onheilige dingen in de godsdienst aanduiden.

Dat dalen dergelijke dingen betekenen, blijkt bij Jesaja: *‘De last van het dal van het gezicht; want het is een dag van tumult, en van vertreding en van verwarring de Heer Jehovih Zebaoth, in het dal van het gezicht’*, (Jesaja 22: 1, 5); dal van het gezicht staat voor de fantasieën en redeneringen, waardoor de godsdienst vervalst en tenslotte ontwijd wordt.

Bij Jeremia: *‘Hoe zegt gij: Ik ben niet verontreinigd, ik heb de Baäls niet nagewandeld? Zie uw weg in het dal’*, (Jeremia 2: 23); dal voor de onreine godsdienst.

Bij dezelfde: *‘Zij hebben gebouwd de hoogten van Tofeth, die in het dal van de zoon Hinnom zijn; daarom ziet, de dagen komen, dat het niet meer zal geheten worden Tofeth, of dal van de zoon Hinnom, maar moorddal’*, (Jeremia 7: 31, 32; 19: 6); het dal Hinnom staat voor de hel, verder voor de ontwijding van het ware en het goede.

Bij Ezechiël: *‘Zo de Heer Jehovih tot de bergen en tot de heuvels, tot de kuilen en tot de dalen: Ziet Mij, Ik breng over u het zwaard, en Ik zal uw hoogten verderven’*, (Ezechiël 4: 3).

Bij dezelfde: *‘Ik zal aan Gog aldaar een grafstede in Israël geven, het dal van doorgangers naar het oosten van de zee, en zij zullen het noemen: het dal van Gogs menigte’*, (Ezechiël 39: 11, 15); waar sprake is van de godsdienst in uiterlijke dingen; het dal staat voor zo’n godsdienst.

Maar wanneer de godsdienst nog niet zo profaan is geworden, wordt hij uitgedrukt door het woord voor het dal, welke in dit vers wordt gebruikt, zoals bij Jesaja: *‘Ik zal rivieren op de hoge plaatsen openen, en in het midden van de dalen fonteinen stellen, de woestijn tot een poel van water, en het dorre land tot watertochten’*, (Jesaja 41: 18); waar sprake is van diegenen, die in onwetendheid of buiten de erkentissen van het geloof en van de naastenliefde verkeren, maar toch in de naastenliefde zijn; het dal staat hier voor zulke mensen.

Op dezelfde wijze het dal bij Ezechiël 37: 1.

1293. ‘En zij woonden daar’; dat dit het leven betekent, dat daaruit voortvloeit, kan uit de betekenis van wonen in het Woord blijken, namelijk dat het leven is.

Het woord wonen komt zowel in het profetische als in de historische gedeelten van het Woord herhaaldelijk voor, en doorgaans betekent het in de innerlijke zin leven; dit komt, omdat de Oudsten in tenten woonden, en daar hun allerheiligste erediensdienst hielden, vandaar dat tenten in het Woord dan ook het heilige van de godsdienst betekenen, zoals in nr.

414 is aangetoond; en aangezien nu tenten het heilige in de godsdienst betekenden, beduidt ook wonen in de goede zin leven of het leven; en ook, omdat de Oudsten met hun tenten weggingen, betekent weggaan in de innerlijke zin van het Woord de regelingen en de orde van het leven.

1294. vers 3.

En zij zeiden, de man tot zijn metgezel; Kom aan, laat ons tichelen strijken, en wel doorbranden; en de tichel was hun voor steen, en het aardpek was hun voor leem.

En de man tot de metgezel betekent het begin; kom aan, laat ons tichelen strijken, betekent de valsheden, die zij verzonnen; en wel doorbranden, betekent de boosheden uit de eigenliefde; en de tichel was hun voor steen, betekent, dat het valse hun voor het ware gold; en het aardpek was hun voor leem, betekent dat het boze van de begeerte voor het goede gold.

1295. Dat de woorden ‘de man tot zijn metgezel’ het begin betekenen of dat zij begonnen waren, volgt uit de samenhang.

In dit vers wordt gehandeld over de derde staat van de Kerk, toen valsheden begonnen te heersen, en wel de valsheden uit de begeerten.

Er bestaan twee beginselen van valsheden, het ene: uit de onwetendheid van het ware, het andere: uit de begeerten.

Het valse uit onwetendheid is niet zo verderfelijker als het valse uit begeerte; want het valse uit onwetendheid komt óf hieruit voort, dat men van kindsbeen af zo is onderwezen, óf daar vandaan, dat men er door verschillende beslommingen van afgehouden is te onderzoeken of het waar is; óf dat men niet over genoeg vermogen beschikte om tussen het ware en het valse te oordelen.

De valsheden die hieruit voortvloeien, brengen niet veel schade toe, als men zich daarin maar niet door vele dingen bevestigt, en door de een of andere begeerte gedreven, zich aldus heeft overreed, dat men die valsheden in bescherming neemt, want op die wijze verdicht men de wolk van onwetendheid, en verandert haar zo in duisternissen, dat men het ware niet kan zien. Maar is het het valse van de begeerte, waarin de begeerte de oorsprong van het valse is, of de eigen- en de wereldliefde, bijvoorbeeld wanneer men de een of andere leer opneemt, haar openlijk verkondigt om daarmee de gemoederen te winnen en te leiden, en de leer ten eigen voordeel uitlegt of verdraait, en haar zowel op wetenschappelijke gronden door redeneringen, als door de letterlijke zin van het Woord bevestigt; de godsdienst die hieruit voortkomt, is profaan, hoe heilig hij ook van buiten schijnen mag, want van binnen is daar niet de erediens-

van de Heer, maar de zelfverering, en men erkent ook niet enig waars dan voor zover men het in eigen voordeel uit kan leggen.

Zo'n godsdienst nu is het, die met Babel is aangeduid; toch is het anders gesteld met hen, die in een dergelijke godsdienst geboren en opgevoed zijn, en niet weten, dat het iets vals is, en in de naastenliefde leven; het profane van een godsdienst slaat niet zozeer op de godsdienst zelf, als wel op de aard van hem, die in de godsdienst is.

1296. Dat de woorden 'kom aan, laat ons tichelen strijken' de valsheden betekenen, die zij verzonnen, blijkt uit de betekenis van de tichel; de steen betekent in het Woord het ware, vandaar betekent de tichel, omdat hij door de mens gemaakt is, het valse; want de tichel is een kunstmatig vervaardigde steen.

Dat de tichel dit betekent, kan ook uit de navolgende plaatsen blijken; bij Jesaja: *'Ik heb Mijn handen uitgebreid de ganse dag tot een weerbarstig volk, die wandelen op een weg, die niet goed is, naar hun gedachten, in hoven offerende en rokende op tichelen'*, (Jesaja 65: 2, 3); roken op tichelen staat voor vereren uit verzinsels en valsheden, vandaar dat er gezegd wordt dat 'zij wandelen naar hun gedachten'.

Bij dezelfde: *'Vanwege de hoogmoed en de grootsheid van de harten van Efraïm, en van de inwoners van Samaria, zeggende: de tichelen zijn gevallen en met uitgehouwen staan zullen wij bouwen'*, (Jesaja 9: 8, 9); Efraïm staat voor de mens met inzicht, die in verkeerdheden gevallen is, en die waarheden valsheden en tichelen noemt of ze daartoe maakt; de uitgehouwen steen staat voor het verdichtsel.

Bij Nahum: *'Schep u water ter belegering, versterk uw vastigheden, ga in het slijk, en treed met leem, herstel de ticheloven; het vuur zal u aldaar verteren, en het zwaard zal u uitroeien'*, (Nahum 3: 14, 15); het leem treden staat hier voor de valsheden, de ticheloven herstellen voor de godsdienst daarvan; het vuur is de straf voor de begeerten, het zwaard is de straf voor de valsheden.

Bij Ezechiël: *'Neem u een tichel, en leg die voor u, en bewerk daarop de stad Jeruzalem'*, (Ezechiël 4: 1); hier wordt de profet bevolen, de stad te belegeren, en deze profetie houdt in, dat de godsdienst vervalst is.

Dat de tegel het valse betekent, kan verder nog blijken uit de betekenis van de steen, dat het ware is; hierover zal in wat volgt gehandeld worden.

1297. Dat de woorden 'wel doorbranden' de boosheden uit de eigenliefde betekenen, blijkt uit de betekenis, welke het verbrand worden, de verbranding, het vuur, de zwavel en het aardpek in het Woord hebben, welke uitdrukkingen op de begeerte slaan, vooral op die, welke tot de eigenliefde behoren, zoals bij Jesaja: *'Ons huis van heiligheid en ons sieraad, waarin onze vaders U loofden, is tot een vertering van vuur geworden, en al onze gewenste dingen zijn tot een verwoesting geworden'*, (Jesaja 64: 11).

Bij dezelfde: *'Ontvangt afval, baart stoppelen, uw wind, het vuur zal u verslinden; aldus zullen de volken verbrandingen van kalk zijn; als de afgehouden doornen zullen zij met vuur aangestoken worden'*, (Jesaja 33: 11, 12); behalve op nog tal van andere plaatsen.

Verbrand worden en vuur wordt gezegd van de begeerten, omdat zij zich op die manier gedragen.

1298. Dat de woorden 'de tichel was hun voor steen' betekenen, dat het valse hun voor het ware gold, blijkt uit de betekenis van de tichel, waarvan vlak hierboven is gezegd, dat hij het valse is; voorts uit de betekenis van de steen, die in brede zin het ware is, komt omdat de grenzen van de Oudsten door stenen werden aangegeven, en omdat zij stenen oprichtten tot getuigen dat iets aldus was of dat het waar was, zoals blijkt uit de steen, die Jakob stelde tot een opgericht teken, (Genesis 28: 22; 35: 14); en uit de steen tussen Laban en Jakob, (Genesis 31: 46, 47, 52); en uit het altaar, dat de zonen van Ruben, van Gad en van Manasse aan de

Jordaan tot een getuige bouwden, (Jozua 22: 10, 28, 34); vandaar worden in het Woord waarheden door stenen aangeduid, en dit ging zelfs zo ver, dat niet alleen door de stenen van het altaar, maar ook door de stenen op de schouderbanden van de efods van Aäron en op de borstlap van het gericht de heilige waarheden werden aangeduid, welke tot de liefde behoren. Wat het altaar betreft: toen de eredienst van offers op het altaar begon, betekende het altaar de uitbeeldende godsdienst van de Heer in het algemeen, maar de stenen zelf de heilige waarheden van die godsdienst; daarom werd bevolen, dat het altaar gebouwd zou worden uit hele stenen, ongehouwen, en verboden een ijzer over deze stenen te bewegen, (Deuteronomium 27: 5, 6, 7; Jozua 8: 31), omdat de gehouwen stenen, en waarover een ijzer bewogen is, kunstmatige dingen betekenen en dus verzinselen van godsdienst, dat wil zeggen, dat uit het eigene of uit de verdichtsel van gedachte en van het hart van de mens voortkomt, en dit heette de godsdienst ontheiligen, zoals duidelijk gezegd wordt in Exodus 20: 25. Om dezelfde reden werd ook geen ijzer bewogen over de stenen van de tempel, (I Koningen 6: 7).

Dat de edelstenen op de schouderbanden van de efod van Aäron, en de borstlap van het gericht op dezelfde wijze de heilige waarheden betekenden, is eerder in nr. 114 aangetoond; wat ook blijkt bij Jesaja: *'Zie, Ik zal uw stenen in karbonkel leggen, en op saffieren grondvesten, en uw zonnen [vensters] tot pyropen maken, en uw poorten tot kostelijke stenen, en uw gehele grens tot gewenste stenen; en al uw zonen zullen van Jehovah geleerd zijn, en de vrede van uw zonen zal groot zijn'*, (Jesaja 54: 11, 12, 13); de hier genoemde stenen staan voor heilige waarheden, om welke reden er gezegd wordt, dat al uw zonen van Jehovah geleerd zullen zijn.

Daarom wordt er ook bij Johannes gezegd *'dat de fundamenten van de muur van de heilige stad Jeruzalem met allerlei kostelijk gesteente, (dat opgenoemd wordt); versierd waren'*, (Openbaring 21: 19, 20); het heilige Jeruzalem staat voor het rijk van de Heer in de hemelen en op aarde, welke fundamenten de heilige waarheden zijn.

Op dezelfde wijze zijn door de stenen Tafelen, waarop de geboden van de Wet of de Tien Woorden waren geschreven, de heilige waarheden aangeduid, waarom zij van steen waren, of haar grond van steen was; hierover, (Exodus 24: 12; 31: 18; 34: 1; Deuteronomium 5: 22; 10: 1); want de geboden zelf zijn niets anders dan waarheden van het geloof.

Omdat vroeger door stenen waarheden werden aangeduid, en daarna, toen men begon de erediensten op opgerichte tekens, altaren en de tempel de heilige waarheden werden aangeduid, werd ook de Heer een steen genoemd; bij Mozes: *'De Sterke Jakobs, daarvan is Hij de Herder, de Steen van Israël'*, (Genesis 49: 24).

Bij Jesaja: *'De Heer Jehovih: Ik grond in Zion een steen, een steen van beproeving, een hoeksteen, van waarde, die wel vast gegrondvest is'*, (Jesaja 28: 16).

Bij David: *'De steen, die de bouwlieden verworpen hebben, is tot een hoofd des hoeks geworden'*, (Psalm 118: 220).

Op dezelfde wijze bij Daniël: *'De uit een rots gehouwen steen, die het beeld van Nebukadnezar vermaalde'*, (Daniël 2: 34, 35, 45).

Dat de stenen de waarheden betekenen, blijkt ook bij Jesaja: *'Daardoor zal de ongerechtigheid van Jakob verzoend worden, en dit zal de hele vrucht zijn, zijn zonde weg te doen, wanneer hij alle stenen van het altaar gesteld zal hebben als verstrooide kalkstenen'*, (Jesaja 27: 9); stenen van het altaar staan voor de waarheden in de godsdienst, die verstrooid zijn.

Bij dezelfde: *'Effent de weg van het volk, baant, baant het pad, ruimt de stenen weg'*, (Jesaja 62: 10); weg en steen voor waarheden.

Bij Jeremia: *'Ik wil aan u, gij verdervende berg, Ik zal u van de steenrotsen afwentelen, en Ik zal u stellen tot een berg van brand, en zij zullen uit u geen steen nemen tot een hoek, of een steen tot fundamenten'*, (Jeremia 51: 25, 26); waar van Babel sprake is; de berg van brand is de eigenliefde; dat men daarvan geen steen zal nemen, betekent geen waarheid.

1299. Dat de woorden ‘het aardpek was hun voor leem’ betekenen, dat het boze van de begeerte voor het goede genomen werd, dit blijkt uit de betekenis van aardpek, en uit de betekenis van leem in het Woord; omdat hier wordt gehandeld over de bouw van de Babylonische toren, worden er dergelijke dingen op toegepast, die bij het bouwen van dienst zijn, zoals hier aardpek, omdat het zwavelig en vurig is, eigenschappen, die in het Woord begeerten betekenen, en bovenal die van de eigenliefde.

Hier worden door aardpek de boosheden van de begeerten aangeduid, alsook de valsheden, die daaruit voortkomen en eveneens boosheden zijn, waarmee de toren, waarover in wat volgt, gebouwd wordt.

Dat dergelijke dingen worden aangeduid, blijkt bij Jesaja: *‘De dag van wraak van Jehovah: hun stromen zullen in pek verkeerd worden, en hun stof in zwavel; en hun aarde zal tot brandend pek worden’*, (Jesaja 34: 8, 9); pek en zwavel staan voor de valsheden en de boosheden van de begeerten; behalve nog op andere plaatsen.

1300. Dat het leem het goede betekent, waaruit het gemoed of de mens van de Kerk gevormd wordt, blijkt ook uit het Woord, zoals bij Jesaja: *‘Doch nu, Jehovah, Gij zijt onze vader, wij zijn leem, en Gij zijt onze Pottenbakker, en wij allen zijn het werk van Uw handen’*, (Jesaja 64: 7, 8); het leem staat voor de mens van de Kerk zelf, die gevormd wordt, en zo dus voor het goede van de naastenliefde, waardoor alle vorming van de mens, dat wil zeggen, de hervorming en de wederverwekking bewerkt wordt.

Bij Jeremia: *‘Zoals het leem in de hand van de pottenbakker, zo zijn wij in Uw hand, het huis van Israël’*, (Jeremia 18: 6); op dezelfde wijze; het blijft hetzelfde, of er nu sprake is van bouwen met leem, dan wel van vormen.

1301. Dat deze dingen zijn aangeduid, kan nu eenieder zien, zowel uit de betekenis van al wat in dit vers voorkomt, als uit het feit, dat hier dergelijke dingen worden vermeld, zoals de hoedanigheid van hun stenen, de hoedanigheid van de leem ervoor, welke bijzonderheden helemaal geen waarde zouden hebben, om in het Woord van de Heer vermeld te worden, wanneer er geen verborgenheden in lagen opgesloten.

1302. vers 4.

En zij zeiden ‘kom aan, laat ons voor ons een stad bouwen, en een toren, en zijn hoofd zal in de hemel zijn; en laat ons een naam voor ons maken, opdat wij niet misschien over de aangezichten van de gehele aarde verstrooid worden’.

En zij zeiden, betekent, dat het geschied is; laat ons voor ons een stad bouwen, en een toren, betekent, dat zij een leer en een godsdienst verzonnen; de stad is de leer, de toren is de zelfverheerlijking; en zijn hoofd zij in de hemel, betekent, zo, dat zij zouden willen heersen over wat in de hemel is; en laat ons een naam voor ons maken, betekent, om daardoor een vermaardheid van macht te krijgen; opdat wij niet misschien over de aangezichten van de ganse aarde verstrooid worden, betekent, dat zij anders niet erkend zouden worden.

1303. Dat ‘en zij zeiden’ betekent, dat het zo geschied is, volgt uit het verband, evenals de vorige woorden ‘zij zeiden, de man tot zijn metgezel’, deze woorden beduiden, dat zij begonnen waren; want hier wordt Babel naar zijn aard door de toren beschreven.

1304. Dat de woorden ‘laat ons voor ons een stad bouwen, en een toren’ betekenen, dat zij een leer en een godsdienst verzonnen, kan blijken uit de betekenis van de stad en uit de betekenis van de toren, waarin over wat hierna volgt.

Met de Kerk is het zo gesteld, dat wanneer de liefde ten opzichte van de naaste terugtreedt en de eigenliefde haar plaats overneemt, de leer van het geloof, voor zover zij niet tot de

zelfverheerlijking kan worden gekeerd, niets is, en dat ook in de eredienst niets voor heilig wordt gehouden, dan wat ten eigen bate strekt, en dus niets dan wat tot de zelfverheerlijking behoort; alle eigenliefde brengt dit met zich mee.

Want wie zichzelf boven anderen liefheeft, haar niet alleen allen, die hem niet dienen, en begunstigt hen slecht, wanneer zij knechten zijn geworden, maar hij is er, voor zover de banden die hem binden het vrijlaten, zelfs op uit zich boven God te verheffen.

Dat de eigenliefde van dien aard is, wanneer men haar de teugel laat schieten, is mij aanschouwelijk voorgesteld.

Dit nu is het, wat door de stad en de toren wordt aangeduid: de eigenliefde en alle begeerte die daaruit voortkomt; dit is het allervuilste en onheiligste, en het is het eigenlijke wezen van de hel zelf.

Hieruit kan eenieder opmaken, van welke aard de godsdienst is, die van binnen dergelijke dingen bevat.

1305. Dat de stad de leer betekent, of een leerstelling, hetzij echt, hetzij ketters, is eerder in nr. 402 aangetoond.

1306. Dat de toren de zelfverheerlijking is, blijkt uit de betekenis van de toren; er is van zelfverheerlijking sprake, wanneer de mens zichzelf zo hoog boven anderen verheft, dat hij wordt aanbeden; daarom wordt de eigenliefde, die hoogmoed en trots is, hoogheid, verhevenheid en verheffing genoemd, en door alles, wat hoog is, beschreven, zoals bij Jesaja: *'De ogen van de trots van de mens zal vernederd worden, en de hoogheid van de mannen zal neergebogen worden, en Jehovah, Hij alleen, zal in die dag verheven worden; want de dag van Jehovah Zebaoth zal zijn over alle hovaardige en hoge en over alle verhevene, en hij zal vernederd worden; en over alle hoge en verhevene cederen van de Libanon, en over alle eiken van Baschan, en over alle hoge bergen en over alle verheven heuvelen; en over alle hogen toren, en over alle versterkte muur'*, (Jesaja 2: 11 tot 18); waar sprake is van de eigenliefde, welke beschreven wordt door cederen, eiken, bergen, heuvelen, de toren, die hoog en verheven zijn.

Ook bij Jesaja: *'Er zullen beekjes, watervlieten zijn, in de dag van de grote slachting, wanneer de torens zullen vallen'*, (Jesaja 30: 25); op dezelfde wijze voor eigenliefde en de zelfverheerlijking in de godsdienst.

Bij dezelfde: *'Ziet, het land der Chaldeeën, dit volk was er niet, Asschur heeft het gefundeerd in Tziim; zij zullen hun uitkijktorens oprichten, hun paleizen opbouwen; Hij zal het tot een vervallen hoop stellen'*, (Jesaja 23: 13); ten aanzien van Tyrus en haar verwoesting; de uitkijktoren (met een ander woord aangeduid) voor de fantasieën daarvan.

Bij Ezechiël: *'Ik zal vele natiën tegen Tyrus doen opkomen, en zij zullen de muren van Tyrus verderven, en haar torens afbreken, en Ik zal haar stof van haar wegvagen, en haar de dorheid van een steenrots geven'*, (Ezechiël 26: 3, 4); op dezelfde wijze.

Dat de eigenliefde in de godsdienst of de zelfverheerlijking, een toren wordt genoemd, komt omdat de stad een leer is, zoals eerder in nr. 402 is aangetoond, en omdat vroeger de steden versterkt werden met torens, waarin wachters waren.

Ook waren er torens aan de grenzen, die daarom wachttorens werden genoemd, (II Koningen 9: 17; 17: 9; 18: 8); en uitkijktorens, (Jesaja 23: 13).

Bovendien worden, wanneer de Kerk van de Heer met een wijngaard wordt vergeleken, de dingen welke tot de godsdienst behoren en voorts tot zijn instandhouding dienen, vergeleken met een wijnpersbak en met een toren in de wijngaard, zoals blijkt bij, (Jesaja 5: 1, 2; Mattheüs 21: 33; Markus 12: 1).

1307. Dat de woorden 'en zijn hoofd zij in de hemel' betekenen, dat zij zouden willen heersen over dat wat in de hemel is, dit volgt nu hieruit; want het hoofd in de hemel hebben, wil

zeggen: zijn verheffing tot daarheen uitstrekken, zoals ook herhaaldelijk uit de beschrijving van Babel in het Woord blijkt, en uit wat eerder gezegd is ten aanzien van het verheffen van het hoofd, nr. 257.

De eigenliefde is het, die van alle liefden het minst met het hemelse leven samenstemt, want daaruit komen alle boosheden, niet alleen haatgevoelens, maar ook wraaknemingen, wreedheden en echtbreuken voort; en nog minder stemt zij daarmee samen, wanneer zij in de godsdienst binnendringt en die ontheiligt.

Vandaar bestaan de hellen uit zulke geesten die zich, hoe meer zij daaruit hun hoofd in de hemel willen verheffen, des te dieper naar omlaag werken, en zich in des te verschrikkelijker straffen storten.

1308. Dat de woorden ‘en laat ons een naam voor ons maken’ betekenen, om daardoor een vermaardheid van macht te krijgen, kan blijken uit de betekenis van zich een naam maken; want zulke mensen weten, dat ieder in de een of andere godsdienst wil zijn, omdat dit een algemene trek is, ook bij alle heidenen; want eenieder erkent, wanneer hij het heelal beschouwt, en nog meer hij die de orde van het heelal beschouwt, een opperwezen, en omdat hij zijn eigen voorspoed begeert, aanbidt hij het; en bovendien is er iets binnen in hem, dat daarvoor spreekt, want iets dergelijks vloeit van de Heer in door engelen, die bij ieder mens zijn; een mens die niet van dien aard is, staat onder de heerschappij van helse geesten, en erkent God niet.

Omdat nu zij, die Babylonische torens opbouwen, dit weten, maken zij zich door leerstellingen en heilige dingen een naam, anders zouden zij niet vereerd kunnen worden, wat in de direct daarop volgende woorden wordt aangeduid ‘dat zij anders verstrooid zouden worden over de aangezichten van de gehele aarde’, dat wil zeggen, dat zij niet erkend zouden worden.

Hieruit volgt tegelijkertijd, dat hoe hoger zulke mensen hun hoofd in de hemel kunnen verheffen, hoe meer naam zij zichzelf maken.

Hun heerschappij is het grootst over hen, die enig geweten hebben, want zij leiden hen waarheen zij willen; zij regeren echter hen, die geen geweten hebben, door verschillende uiterlijke banden.

1309. Dat de woorden ‘opdat wij niet misschien over de aangezichten van de gehele aarde verstrooid worden’ betekenen, dat zij anders niet erkend zouden worden, volgt nu hieruit; want verstrooid worden over de aangezichten van de gehele aarde, is uit het gezicht van de mensen verdwijnen, dus niet aangenomen en niet erkend worden.

1310. *vers 5.*

En Jehovah kwam neer om te bezien de stad en de toren, die de zonen van de mensen bouwden.

Jehovah kwam neer, betekent het oordeel over hen; om te bezien de stad en de toren, betekent, ten aanzien daarvan dat zij de leer verdraaid en de godsdienst ontheiligd hadden; die de zonen van de mensen bouwden, betekent, welke dingen zij bij zichzelf hadden verzonnen.

1311. Dat ‘Jehovah kwam neer’ het oordeel over hen betekent, blijkt uit wat voorafgaat en uit wat volgt, en verder uit de betekenis van het neerkomen ten aanzien van Jehovah.

Uit wat voorafgaat: want daar is gehandeld over de bouw van de stad en van de toren van Babel; uit wat volgt: want daar wordt gehandeld over de verwarring van lippen en over de verstrooiing; uit de betekenis van het neerkomen ten aanzien van Jehovah: want deze uitdrukking wordt gebezigd, wanneer een oordeel wordt geveld.

Jehovah of de Heer is alomtegenwoordig, en Hij weet alles van eeuwigheid aan, zodat van Hem niet gezegd kan worden, dat Hij neerkomt om te bezien; alleen in de letterlijke zin, waarin gesproken wordt naar de schijnbaarheid van de mens, wordt het op deze wijze gezegd, maar in de ware innerlijke zin niet zo; in die zin verschijnt de zaak niet zoals zij volgens de schijnbaarheden is, maar zoals zij in zichzelf is, vandaar dat hier het neerkomen om te bezien het oordeel is.

Er wordt van oordeel gesproken, wanneer het boze de hoogste graad heeft bereikt, wat in het Woord zo genoemd wordt, wanneer het voleindigd of wanneer de ongerechtigheid voleindigd. Het is hiermee als volgt gesteld: al het boze heeft zijn grenzen, tot zover als het gaan mag; wanneer het de grenzen te buiten gaat, valt het in de straf van het boze, en dat in het bijzonder en in het algemeen; de straf van het boze is datgene, wat dan het oordeel genoemd wordt; en omdat het eerst schijnt, alsof de Heer niet ziet of gewaar wordt, dat het boos is – want wanneer de mens het kwade doet zonder straf, meent hij dat de Heer er zich niet om bekommert, wanneer hij echter straf ondergaat, dan eerst acht hij, dat de Heer ziet, ja zelfs dat de Heer straft – wordt in overeenstemming met deze schijnbaarheden gezegd dat ‘Jehovah neerkwam om te zien’.

Er wordt van Jehovah gezegd dat Hij neerkomt.

Omdat van Hem gezegd wordt dat Hij de Allerhoogste is, of dat Hij in het allerhoogste is, en dit is eveneens naar de schijn gesproken, want Hij is niet in het allerhoogste, maar in het binnenste, vandaar dat in het Woord het allerhoogste en het binnenste hetzelfde betekent. Het oordeel zelf of de straf van het boze vindt plaats in de lagere dingen en in de laagste dingen, vandaar dat gezegd wordt dat Hij neerkomt, zoals ook bij David: ‘*Jehovah, neig Uw hemelen, en daal neer; raak de bergen aan, en zij zullen roken; zend bliksem uit, en verstrooi hen*’, (Psalm 144: 5, 6); waar het neerdalen ook staat voor de straf van het boze of het oordeel. Bij Jesaja: ‘*Jehovah Zebaoth zal neerdalen, om te strijden op de berg Zion en op haar heuvel*’, (Jesaja 31: 4); bij dezelfde: ‘*Gij zult neerkomen, voor U zullen de bergen vervlieten*’, (Jesaja 64: 3); waar het neerdalen op dezelfde wijze voor de straf of het oordeel over het boze staat.

Bij Micha: ‘*Jehovah ging uit van Zijn plaats, en Hij daalde neer, en vertrad de hoogten van de aarde, en de bergen versmolten onder Hem*’, (Micha 1: 3, 4).

1312. Dat de woorden ‘om te bezien de stad en de toren’ betekenen ten aanzien hiervan, dat zij de leer verdraaid en de godsdienst ontheiligd hadden, dit blijkt uit de betekenis van de stad en van de toren, waarover eerder.

1313. Dat de woorden ‘die de zonen van mensen bouwden’ betekenen, welke dingen zij bij zichzelf hadden verzonnen, blijkt vanzelf zonder verklaring; de zonen van mensen zijn hier de zonen van de Kerk; want zij die niet van de Kerk zijn, en de erkenningen van het geloof niet bij zich hebben, kunnen dergelijke dingen niet verzinnen; dat zulke mensen het heilige niet ontwijden kunnen, is eerder in de nrs. 301, 302, 303 en 593 aangetoond.

1314. vers 6.

En Jehovah: Ziet, zij zijn eenzelfde volk, en hun allen is eenzelfde lip, en dit is het, dat zij beginnen te maken; en zou hun nu niet verhinderd worden, al wat zij bedacht hebben te maken?

Jehovah, betekent, dat het aldus was; ziet, zij zijn eenzelfde volk, en hun allen is eenzelfde lip, betekent, dat allen het ware van het geloof en één leer hadden gehad; en dit is het, dat zij beginnen te maken, betekent, dat zij nu anders begonnen te worden; en zou hun nu niet verhinderd worden, al wat zij bedacht hebben te maken, betekent, tenzij hun staat nu veranderd wordt.

1315. Dat ‘Jehovah’ betekent, dat het aldus was, blijkt hieruit, dat hier, zoals eerder is aangetoond, niet een werkelijke maar een verdichte geschiedenis wordt gegeven; daarom kan, wanneer gezegd wordt ‘Jehovah’ niets anders worden aangeduid; zoals ook herhaaldelijk eerder.

1316. Dat de woorden ‘ziet, zij zijn eenzelfde volk, en hun allen is eenzelfde lip’ betekenen, dat allen het ware van het geloof en één leer hadden gehad, blijkt uit de betekenis van het volk, wat het ware van het geloof is.

Dat het volk het ware van het geloof betekent, dat wil zeggen, hen die in het ware van het geloof zijn, is al eerder aangetoond in nr. 1259, en dat de lip de leer van het geloof betekent, is hierboven bij vers 1 aangetoond.

Eenzelfde volk en eenzelfde lip wordt gezegd, wanneer allen het algemeen welzijn van de samenleving tot einddoel hebben, het algemeen welzijn van de Kerk, en het rijk van de Heer, want zo is in het einddoel de Heer, in Wie allen één zijn; heeft men echter het eigen welzijn tot einddoel, dan kan de Heer nooit aanwezig zijn, het eigene van de mens zelf vervreemdt zich van de Heer, want zo buigt en draait hij het algemeen welzijn van de samenleving, en zelfs dat van de Kerk, ja zelfs het rijk van de Heer naar zich toe, in die mate, dat het als het ware alleen voor hemzelf bestaat; zo onttrekt hij aan de Heer wat Hem toebehoort, en stelt zich op Zijn plaats.

Wanneer dit bij de mens regeert, zetelt hetzelfde in elke gedachte van hem, ja zelfs in de kleinste delen van de gedachte; wat bij de mens overheerst, gedraagt zich zo; dit treedt in het leven van het lichaam niet zo duidelijk aan de dag, als in het andere leven.

Wat bij hem overheerst openbaart zich door een zekere sfeer, welke door allen, die hem omringen, wordt waargenomen, en deze sfeer is van dien aard, omdat zij uitwasemt van elke bijzonderheid, die bij hem is.

De zijn sfeer, die in elk ding zichzelf op het oog heeft, eigent zich alles toe en, zoals men daar zegt, slurpt alles op, wat hem gunstig is, dus alle genot van de geesten rondom hem, en vernietigt alle vrijheid bij hen; daarom kan het niet anders gebeuren, dan dat zo iemand wordt uitgestoten.

Wanneer er echter één volk en eenzelfde lip is, dat wil zeggen, wanneer het algemeen welzijn van allen beoogd wordt, dan eigent zich nooit de een het genot van de ander toe, noch vernietigt hij de vrijheid van de ander, maar bevordert en vermeerdert het, zoveel hij kan, vandaar dat de hemelse gezelschappen als het ware één zijn, en dit enkel en alleen door de wederkerige liefde van de Heer; op dezelfde wijze is het in de Kerk gesteld.

1317. Dat de woorden ‘dit is het, dat zij beginnen te maken’ betekenen, dat zij nu anders begonnen te worden, kan blijken uit het verband.

Het beginnen te maken betekent hier het denken of het streven, dus het einddoel, zoals ook blijkt uit wat er direct op volgt ‘en zou hun nu niet verhinderd worden, al wat zij bedacht hebben te maken’.

Dat in de innerlijke zin het einddoel wordt aangeduid, komt omdat de Heer bij de mens niets anders dan het einddoel in aanmerking neemt; hoe ook zijn gedachten en daden, welke op ontelbare wijze verschillen, mogen zijn, wanneer het einddoel slechts goed is, zijn ze alle goed; is echter het einddoel boos, dan zijn zij alle boos.

Het is het einddoel, dat regeert in elk van de dingen, die de mens denkt en doet; omdat de engelen die bij de mens zijn, in dienst van de Heer zijn, regeren zij bij de mens niets anders dan zijn einddoelen; wanneer zij deze regeren, regeren zij ook zijn gedachten en zijn daden, want deze behoren alle tot het einddoel.

Het einddoel bij de mens is zijn eigenlijke leven; alles wat hij denkt en doet, leeft door het einddoel, omdat het, als gezegd, tot het einddoel behoort, daarom, zoals het einddoel is, is het leven van de mens.

Het einddoel is niets anders dan de liefde, want de mens kan niets anders tot doel hebben dan dat wat hij liefheeft; in de geveinsdheid zelf of in het bedrieglijke voorwenden, is een einddoel, dat de eigenliefde is of de liefde tot de wereld, en vandaar het vermaak van zijn leven.

Hieruit kan eenieder opmaken, dat het leven van de mens zo is, als zijn liefde is; dit nu is het, wat is aangeduid met ‘het beginnen te maken’.

1318. Dat met de woorden ‘en zou hun nu niet verhinderd worden, al wat zij bedacht hebben te maken’ betekenen ‘tenzij hun staat nu veranderd wordt’, kan blijken uit wat volgt. Het ligt in het wezen van de innerlijke zin, om voortdurend het oogmerk te richten op de opeenvolgende reeks en op het besluit, hoewel het in de letterlijke zin niet zo schijnt. Wanneer de staat van degenen die van dien aard zijn als zij die hierboven beschreven werden, niet veranderd, dan wordt bij hen wat zij denken te doen niet verhinderd. Dat hun staat ook veranderd is, blijkt uit wat volgt. De ‘gedachte om te maken’ is niets anders dan de bedoeling, dat wil zeggen, het einddoel. Het einddoel bij de mens kan nooit verhinderd, dat wil zeggen, veranderd worden, wanneer niet de staat veranderd is, want het einddoel is, als gezegd, het eigenlijke leven van de mens. Wanneer de staat verandert, verandert ook het einddoel, en met het einddoel het denken. Welke verandering er met de staat van de mens van deze Kerk is voorgevallen, zal door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, gezegd worden in wat volgt.

1319. vers 7.

Kom aan, laat Ons neervaren, en laat Ons hun lip daar verwarren, opdat zij niet horen, de man de lip van zijn metgezel.

Kom aan, laat ons neervaren, betekent, dat aldus het oordeel is geschied; en laat Ons hun lip daar verwarren, betekent, dat niemand het ware van het geloof heeft; opdat zij niet horen, de man de lip van zijn metgezel, betekent, dat allen het oneens zijn.

1320. Dat de woorden ‘Kom aan, laat ons neervaren’ betekenen, dat aldus het oordeel is geschied, blijkt uit wat ten aanzien van de betekenis van het neervaren hierboven bij vers 5 is gezegd; dat er in het meervoud gezegd wordt: ‘Laat Ons neervaren en laat Ons de lippen verwarren’, komt omdat het de voltrekking van het oordeel is, welke geschiedt door geesten, en wel door boze geesten.

1321. Dat de woorden ‘laat Ons hun lip verwarren’ betekenen, dat niemand het ware van het geloof heeft, kan uit de betekenis van de lip blijken, namelijk dat zij de leer is, waarover hierboven bij vers 1.

Hieruit volgt, dat de lippen verwarren betekent, die dingen verwarren, die tot de leer behoren, dat wil zeggen, de waarheden van de leer.

Verwarren betekent in de innerlijke zin niet alleen verduisteren, maar ook uitwissen en verstrooien, zodat niets waars meer over is.

Wanneer zelfverheerlijking in de plaats van de eredienst van de Heer komt, dan wordt niet alleen al het ware verdraaid, maar ook afgeschafte, en tenslotte wordt het valse als het ware erkend, en het boze als het goede; want alle licht van de waarheid is van de Heer, en alle duisternis is van de mens; wanneer nu de mens in de godsdienst de plaats van de Heer gaat innemen, wordt het licht van het ware tot duisternis, en dan wordt door hen het licht als duisternis beschouwd, en de duisternis als licht; van dien aard is ook hun leven na de dood. Het leven van het valse is voor hen als het ware het licht, maar het leven van het ware is voor hen als het ware duisternis; maar het licht van een dergelijk leven verandert in complete duisternis, wanneer zij de hemel naderen.

Zolang zij in de wereld zijn kunnen zij weliswaar het ware spreken, ja zelfs met welsprekendheid en met een schijnbare ijver, en daar zij in voortdurende zelfbespiegeling verzonken zijn, schijnt het hun toe, alsof zij ook hetzelfde denken, maar aangezien het eigenlijke oogmerk de zelfverheerlijking is, nemen de gedachten dit van het einddoel over, dat zij het ware alleen erkennen voor zover iets van henzelf in het ware is.

Wanneer de mens, die het ware in de mond draagt, van dien aard is, dan is het duidelijk, dat hij het ware niet heeft; dit komt helder uit in het andere leven, waar zulke mensen niet alleen het ware niet erkennen dat zij in het leven van het lichaam beleden hebben, maar het ook haten en vervolgen, en wel voor zoveel als hun de hoogmoed of de zelfverheerlijking niet ontnomen wordt.

1322. Dat de woorden ‘opdat zij niet horen, de man de lip van zijn metgezel’ betekenen, dat allen het oneens zijn, of dat de een tegen de ander is, kan uit de woorden zelf blijken; niet horen de lip van de metgezel, is niet erkennen wat de ander spreekt, en in de innerlijke zin, niet erkennen wat de ander leert of zijn leer, want de lip is de leer, zoals hierboven bij vers 1 is aangetoond; met de mond erkennen zij weliswaar, maar niet met het hart, maar de eensgezindheid van de mond heeft niets te beduiden, wanneer het hart verdeeld is.

Het is hiermee gesteld als met de boze geesten in het andere leven, die evenals de goede geesten in gezelschappen onderscheiden zijn, maar tezamen worden gehouden doordat zij door soortgelijke fantasieën en begeerten verbonden zijn, zodat zij eenparig samenwerken in het vervolgen van waarheden en goedheden; en zo bestaat er een zekere algemeenheid, die hen tezamen houdt, maar zodra deze algemeenheid is verbroken, rent de een op de ander in, en dan bestaat hun vermaak daarin, de metgezel en de metgezellen te kwellen.

Op dezelfde wijze is het gesteld met een dergelijke leer en een dergelijke godsdienst in de wereld; de leerstellingen en de riten erkennen zij tamelijk eenparig, maar het algemene, wat hen samenhoudt, is de zelfverheerlijking, en voor zover zij aan zo’n algemeenheid kunnen deel hebben erkennen zij die dingen, maar voor zover zij er niet aan kunnen deel hebben, of niet hoop hebben en deel aan te hebben, maken zij zich los, om de zo-even aangegeven reden, dat niemand van hen enige waarheid heeft, maar eenieder het valse in plaats van het ware, en het boze in plaats van het goede; dit nu is de betekenis van de woorden dat de man niet hoort de lip van zijn metgezel.

1323. *vers 8.*

En Jehovah verstrooide hen van daar over de aangezichten van de gehele aarde; en zij hielden op de stad te bouwen.

Jehovah verstrooide hen over de aangezichten van de gehele aarde, betekent hier als eerder, dat zij niet erkend werden; en zij hielden op de stad te bouwen, betekent, dat een dergelijke leer niet werd aangenomen.

1324. Dat de woorden ‘Jehovah verstrooide hen over de aangezichten van de gehele aarde’ betekenen, dat zij niet erkend werden, blijkt uit wat eerder bij vers 4 gezegd is, waar dezelfde woorden staan.

Dat de woorden ‘zij hielden op de stad te bouwen’ betekenen, dat een dergelijke leer niet werd aangenomen, blijkt uit de betekenis van de stad, namelijk dat zij de leer is, zoals eerder is aangetoond in nr. 402; verder uit wat hierboven bij vers 4 en 5 gezegd is ten aanzien van het bouwen van de stad en van de toren.

Hieruit blijkt, dat een dergelijke leer, of een dergelijke godsdienst, die innerlijk eigenliefde of zelfverheerlijking bevat, bij deze Oude Kerk niet werd toegelaten, en wel om in het navolgende vers aangegeven reden.

1325. vers 9.

Daarom noemde Hij haar naam Babel, want daar verwarde Jehovah de lip van de gehele aarde; en vandaar verstrooide Jehovah hen over de aangezichten van de gehele aarde.

Daarom noemde Hij haar naam Babel, betekent zo'n godsdienst; want Jehovah verwarde de lip van de gehele aarde, betekent de staat van deze Oude Kerk, namelijk dat de innerlijke godsdienst begon te gronde te gaan; de aarde is de Kerk; en vandaar verstrooide Jehovah hen over de aangezichten van de gehele aarde, betekent, dat de innerlijke godsdienst teniet was gegaan.

1326. Dat de woorden 'daarom noemde Hij haar naam Babel' zo'n godsdienst betekenen, namelijk een dergelijke godsdienst als met Babel wordt aangeduid, blijkt uit wat tot dusver gezegd is, namelijk een godsdienst, die innerlijk eigenliefde bevat, dus alles wat vuil en profaan is.

De eigenliefde is niets anders dan het eigene, en hoe vuil en profaan dit is, kan blijken uit wat eerder over het eigene in de nrs. 210 en 215 is aangetoond; uit de zelfzucht, dat wil zeggen, uit de eigenliefde of het eigen ik, vloeien alle boosheden voort, zoals haatgevoelens, wraaknemingen, wreedheden, echtbreuken, sluwheden, huichelarijen, goddeloosheid; wanneer dus eigenliefde of het eigen ik in de godsdienst steekt, bevinden zich daarin dergelijke boosheden, maar al naar het verschil en de graad van hoeveelheid en van de hoedanigheid van datgene, wat uit deze liefde voortvloeit; vandaar alle ontwijding van de godsdienst.

Het is hiermee echter als volgt gesteld: hoe meer van de eigenliefde of van eigen ik in de godsdienst binnendringt, des te meer wijkt de innerlijke godsdienst terug, of des te meer gaat de innerlijke godsdienst teniet.

De innerlijke godsdienst bestaat in de neiging tot het goede en de erkenning van het ware; echter, hoe meer de eigenliefde of hoe meer van het eigen ik indringt of binnenkomt, des te meer wijkt of verdwijnt de neiging tot het goede en de erkenning van het ware.

Nooit kan het heilige met het profane samen zijn, evenmin als de hemel met de hel, maar het ene moet voor het andere wijken.

Van dien aard is de staat en de orde in het rijk van de Heer.

Dit is de reden, waarom zich bij diegenen, van wie de godsdienst Babel wordt genoemd, geen innerlijke godsdienst bevindt, maar het is iets doods, en wel iets innerlijk lijkachtigs, dat vereerd wordt.

Hieruit blijkt, van welke aard de uiterlijke godsdienst is, die zo'n inhoud heeft.

Dat een dergelijke godsdienst Babel is, blijkt herhaaldelijk uit het Woord, waar Babel beschreven wordt, zoals bij Daniël, waar het beeld, dat Nebukadnezar, de koning van Babel in de droom zag, en waarvan het hoofd van goud, borst en armen van zilver, buik en dijnen van koper, de schenkelen van ijzer, de voeten deels van ijzer en deels van leem waren, betekent, dat uit de ware godsdienst tenslotte zo'n godsdienst als Babel wordt genoemd is ontstaan, waarom dan ook een uit de rots gehouwen steen het ijzer, koper, leem, zilver en goud vermaalde (Daniël 2: 31, 32, 44, 45).

Het gouden beeld, dat Nebukadnezar, de koning van Babel, oprichtte, en dat men aanbidden zou, was ook niets anders (Daniël 3: 1 tot het einde).

Op dezelfde wijze, dat de koning van Babel met zijn rijksgroten uit de gouden vaten, welke uit de Tempel van Jeruzalem waren, wijn dronken, en de gouden, de zilveren, de koperen, de ijzeren en de stenen goden prezen, en daarom een schrift aan de wand verscheen (Daniël 5: 1 tot het einde).

Verder dat Darius, de Meder, beval, dat men hem als god zou aanbidden (Daniël 6: 1 tot het einde); en ook de beesten welke Daniël in de droom verschenen (Daniël 7: 1 tot het einde); op dezelfde wijze ook de beesten en Babel bij Johannes in de Openbaring.

Dat een dergelijke godsdienst werd aangeduid en uitgebeeld, blijkt niet alleen duidelijk bij Daniël en Johannes, maar ook bij de Profeten; bij Jesaja: *‘Hun aangezichten zijn vlammengezichten; de sterren van de hemelen en hun gesternten laten haar licht niet lichten; de zon is verduisterd bij haar opgang; en de maan laat haar licht niet schijnen; daar legeren de ziim, en hun huizen worden vol van ochim, en daar wonen de dochters van de nachtuil, en saters huppelen daar en de iim antwoorden in haar paleizen, en de draken in de gebouwen van de wellust’*, (Jesaja 13: 8, 10, 21, 22); waar gehandeld wordt over Babel, en het innerlijk van zo’n godsdienst beschreven wordt door vlammengezichten, welke de begeerten zijn; door het niet lichten van de sterren, die de waarheden van het geloof zijn; door de verduistering van de zon, die de heilige liefde is; door het niet schijnen van de maan, die het ware van het geloof is; door de ziim, ochim, dochters van de nachtuil, saters, iim, draken, als de innerlijke dingen van de godsdienst, want dergelijke dingen behoren tot de eigenliefde of het eigen ik.

Daarom wordt Babel ook bij Johannes de moeder van de hoererijen en van de gruwelen genoemd (Openbaring 17: 5); en bij dezelfde: *‘Een woonstede van de draken, en een bewaarplaats van alle onreine en hatelijke vogels’*, (Openbaring 18: 2); waaruit blijkt, dat, wanneer dergelijke dingen zich van binnen bevinden, er niets goeds noch iets waars van het geloof zijn kan, en dat de neigingen tot het goede en de waarheden van het geloof evenveel achteruitwijken als deze dingen binnendringen; zij worden ook de ‘gesneden beelden van de goden van Babel genoemd, (Jesaja 21: 9).

Dat Babel de eigenliefde of het eigen ik is, dat in de godsdienst is, of dat het de zelfverheerlijking is, blijkt duidelijk bij Jesaja: *‘Profeteer deze gelijkenis over de koning van Babel: Gij zegt in uw hart: ik zal in de hemelen opklimmen, ik zal mijn troon boven de sterren van God verhogen, en ik zal mij zetten op de berg van de samenkomst, aan de zijde van het noorden; ik zal boven de hoogte van de wolken klimmen, ik zal de Allerhoogste gelijk worden; doch gij zult in de hel neergestoten worden’*, (Jesaja 14: 4, 13, 14, 15); waar duidelijk blijkt, dat het Babel is, dat als god vereerd wil worden, dat wil zeggen, dat Babel de zelfverheerlijking is.

Bij dezelfde: *‘Daal af, en zit in het stof, gij jonkvrouw, dochter van Babel, zit op de aarde, er is geen troon, gij dochter der Chaldeeën; gij hebt op uw boosheid vertrouwd; gij hebt gezegd: niemand ziet mij, uw wijsheid en uw wetenschap heeft u afkerig gemaakt; gij hebt in uw hart gezegd: Ik, en niemand anders dan ik’*, (Jesaja 47: 1, 10).

Bij Jeremia: *‘Ziet, Ik wil aan u, gij verdervende berg, die de ganse aarde verderft, en Ik zal Mijn hand over u uitstrekken, en u van de steenrotsen afwentelen, en zal u stellen tot een berg van verbranding; al klom Babel in de hemelen op, en al maakte zij vast de hoogte van haar sterkte, zo zullen haar verwoesters van Mij komen’*, (Jeremia 51: 25, 53); ook hieruit blijkt dat Babel de zelfverheerlijking is.

Dat zulken geen licht van het ware, maar louter duisternis hebben, dat wil zeggen, dat zij het ware van het geloof niet bezitten, wordt bij Jeremia beschreven: *‘Het woord, dat Jehovah gesproken heeft tegen Babel, tegen het land der Chaldeeën: Een natie zal tegen haar opkomen van het noorden; deze zal haar land zetten in verlating, en er zal geen inwoner daarin zijn, van de mens tot aan het beest toe zullen zij wegzwerfen, zij zullen weggaan’*, (Jeremia 50: 1, 3); het noorden staat voor de duisternis, of voor het niet ware; geen mens en geen beest, voor het niet goede; voor meer bijzonderheden over Babel zie men verder bij vers 28, waar van Chaldea sprake is.

1327. Dat de woorden ‘Jehovah verwarde de lip van de gehele aarde’ de staat van deze Oude Kerk betekenen, namelijk dat de innerlijke godsdienst begon te gronde te gaan, blijkt hieruit, dat gezegd wordt ‘de lip van de gehele aarde’, en niet als eerder in vers 7 de lip van degenen die de stad en de toren begonnen te bouwen; door het aangezicht van de gehele aarde wordt de staat van de Kerk aangeduid, want de aarde is de Kerk, zoals eerder in nr. 662 en 1066 is aangetoond.

Met de Kerken na de vloed was het zo gesteld: er waren drie Kerken, die in het Woord in het bijzonder vermeld worden, namelijk de eerste Oude Kerk, die naar Noach werd vernoemd; de tweede Oude Kerk, naar Eber genoemd; en de derde Oude kerk, naar Jakob genoemd, en nadien naar Jehudah en Israël.

Wat de Eerste Kerk betreft, te weten de Noach genoemde: zij was als het ware de ouder van de volgende, en zoals het met de Kerken in het begin het geval pleegt te zijn, had zij meer ongereptheid en onschuld, zoals ook uit het eerste vers van dit hoofdstuk blijkt, waar gezegd wordt dat zij van eenzelfde lip was, dat wil zeggen, van eenzelfde leer, in die zin, dat van allen de naastenliefde het wezenlijke was.

Maar in de loop van de tijden begon zij, zoals gewoonlijk met Kerken geschiedt, eveneens te vallen, en wel voornamelijk hierdoor, dat velen van hen de godsdienst op henzelf begonnen over te brengen, om op die manier boven anderen uit te blinken, zoals hierboven uit vers 4 blijkt: ‘want zij zeiden, laat ons voor ons een stad bouwen, en een toren, en zijn hoofd zij in de hemel, en laat ons een naam voor ons maken’.

Dergelijke mensen konden in de Kerk niet anders werken dan als een soort van gist of als brandstichtende toortsen.

Toen nu daardoor het gevaar van ontwijding van het heilige, waarover in de nrs. 571 en 582, dreigend nabij was, werd de staat van deze Kerk door de Voorzienigheid van de Heer veranderd, namelijk zodanig, dat haar innerlijke godsdienst te gronde ging en de uiterlijke overbleef, wat hier is aangeduid door de ‘Jehovah verwarde de lip van de gehele aarde’.

Hieruit blijkt ook, dat een dergelijke godsdienst, die Babel wordt genoemd, niet in de Eerste Oude kerk de overhand nam, maar in de volgende Kerken, toen men de mensen als goden begonnen te vereren, vooral na de dood; vandaar zoveel goden van de natiën.

De reden, waarom de innerlijke godsdienst te gronde ging en de uiterlijke overbleef, is hierin gelegen, dat het heilige niet ontwijd mocht worden; de ontwijding van het heilige brengt eeuwige verdoemenis met zich mee; niemand kan het heilige ontwijden, dan alleen hij die erkentissen van het geloof heeft, en ze erkent; wie ze echter niet heeft, kan niet erkennen, noch minder ontwijden.

Het zijn de innerlijke dingen, welke ontwijd kunnen worden, want het heilige is in de innerlijke dingen, echter niet in de uiterlijke.

Het is hiermee gesteld als met een mens, die boos doet, maar niet boos denkt; hem kan het boze dat hij doet, niet aangerekend worden, zomin als hem die het niet met voorbedachten rade doet, of hem die geen verstand heeft; wie dus niet gelooft, dat er een leven na de dood is, maar toch een uiterlijke godsdienst heeft, die kan dat, wat tot het eeuwige leven behoort, niet ontwijden, omdat hij niet gelooft, dat het bestaat.

Anders is het gesteld met hen die weten, en die erkennen; dit is ook de reden, waarom het de mens eerder is toegestaan, in wellusten en in begeerten te leven, en zich daardoor van de innerlijke dingen te verwijderen, dan dat hij tot erkentenis en erkenning komt en deze innerlijke dingen ontwijdt.

Daarom is het de Joden vandaag de dag toegestaan, zich in de gierigheid te verliezen, zodat zij aldus des te verder van de erkenning van de innerlijke dingen afraken; want zij zijn van dien aard, dat als zij erkenden, zij wel niet anders zouden kunnen, dan ontwijden; niets verwijdt meer van de innerlijke dingen dan de gierigheid, omdat zij de laagste aardse begeerte is.

Op dezelfde wijze is het met velen binnen de Kerk gesteld, en op dezelfde wijze met de natiën buiten de Kerk; deze laatsten, namelijk de heidenen, kunnen het allerminst ontwijden.

Dit nu is de reden, waarom hier wordt gezegd: ‘Jehovah verwarde de lip van de gehele aarde’, en dat deze woorden een verandering van staat van de Kerk betekenen, namelijk dat haar godsdienst een uiterlijke is geworden, waarin geen innerlijke godsdienst is.

Hetzelfde wordt uitgebeeld en aangeduid door de Babylonische gevangenschap, waarin de Israëlieten en later de Joden werden weggeleid, en waarover het aldus bij Jeremia heet:

‘En het zal geschieden, de natie en het koninkrijk, die de koning van Babel niet zullen dienen, en wie zijn hals niet geven zal onder het juk van de koning van Babel, over datzelfde volk zal Ik bezoeking doen door het zwaard en door de honger, en door de pestilentie.

Totdat Ik ze zal verteerd hebben door zijn hand’, (Jeremia 27: 8 en volgende verzen);

de koning van Babel dienen en zijn hals onder diens juk geven, betekent geheel en al verstoken zijn van de erkenning van het goede en ware van het geloof, aldus van de innerlijke godsdienst; wat nog duidelijker bij dezelfde profeet uitkomt:

‘Alzo Jehovah tot al het volk in deze stad, uw broeders, die met u niet zijn uitgegaan in de gevangenis; alzo Jehovah Zebaoth: Ziet, Ik zend het zwaard, de honger en de pestilentie onder hen, en Ik zal ze maken als de afschuwelijke vijgen’, (Jeremia 29: 16, 17); in de stad terug blijven, en niet uitgaan tot de koning van Babel.

Beeldde uit en betekende hen, die in erkenningen van innerlijke dingen of van de waarheden van het geloof zijn, en deze dingen ontwijdden; er wordt gezegd dat onder hen het zwaard, de honger en de pestilentie gezonden zal worden, wat de straffen van de ontwijding zijn, en dat zij zullen worden als afschuwelijke vijgen.

Dat door Babel diegenen worden aangeduid, die anderen van alle erkenningen en erkenningen van het ware beroven, is ook uitgebeeld en aangeduid door het volgende bij dezelfde profeet: *‘Gans Jehudah zal Ik geven in de hand van de koning van Babel, en hij zal hen naar Babel als gevangenen wegvoeren, en hen slaan met het zwaard; en Ik zal geven alle rijkdom van deze stad, en al haar arbeid, en al haar kostelijkheid, en alle schatten van de koningen van Jehudah, Ik zal ze geven in de hand van hun vijanden, en die zullen ze plunderen en zullen ze wegnemen’,* (Jeremia 20: 4, 5); waar door alle rijkdom, alle arbeid, alle kostelijkheid, alle schatten van de koningen van Jehudah, in de innerlijke zin de erkenningen van het geloof wordt aangeduid.

Ook bij Jeremia: *‘Met de families van het noorden zal Ik de koning van Babel brengen over dit land, en over de inwoners daarvan, en over al de natiën rondom, en Ik zal ze verbannen, en zal ze stellen tot verlaten en tot een aanfluiting, en verwoestingen van de eeuw, en dit gehele land zal worden tot een verwoesting’,* (Jeremia 25: 9, 11); waar de verwoesting van de innerlijke dingen van het geloof of van de innerlijke dingen van de godsdienst wordt beschreven door Babel; want wie in de zelfverheerlijking verkeert, heeft geen waarheid van het geloof, zoals eerder is aangetoond; hij verderft en verwoest en brengt alles wat waar is in gevangenschap weg, daarom wordt Babel ook een verdervende berg genoemd, Jeremia 51: 25; verder zie men, wat eerder in nr. 1182 over Babel is gezegd.

1328. Dat de woorden ‘en vandaar verstrooide Jehovah hen over de aangezichten van de gehele aarde’ betekenen, dat de innerlijke godsdienst teniet was gegaan, kan blijken uit de betekenis van verstrooid worden, namelijk uiteengedreven worden.

In de naastgelegen zin worden door ‘verstrooid worden over de aangezichten van de gehele aarde’ zij aangeduid, die de stad Babel wilden bouwen; maar aangezien zij het zijn die, als gezegd, anderen van alle erkenningen van het ware beroven, wordt door deze woorden tegelijkertijd het verlies van de innerlijke godsdienst aangeduid, want het een is het gevolg van het ander; hier is dit het gevolg, omdat deze woorden voor de derde maal gezegd worden. Dat de eerste Oude Kerk beroofd werd van de erkenningen van het ware en goede, blijkt hieruit, dat de natiën, die deze Oude Kerk uitmaakten, voor het merendeel afgodendienaren werden, en nochtans een zekere uiterlijke godsdienst hadden.

Zij die afgodendienaren buiten de Kerk zijn, hebben een veel beter lot dan diegenen die binnen de Kerk afgodendienaren zijn; de eerstgenoemden zijn uiterlijke afgodendienaren, de anderen echter innerlijke.

Dat het lot van de eerstgenoemden beter is, blijkt uit wat de Heer zegt bij, (Lukas 13: 23, 28, 29, 30; Mattheüs 8: 11, 12); dit is nu de reden, waarom de staat van deze Oude kerk veranderd werd.

1329. vers 10.

Deze zijn de geboorten van Sem; Sem was een zoon van honderd jaren, en gewon Arfachsad, twee jaren na de vloed.

Deze zijn de geboorten van Sem, betekenen de afstammingen van de tweede Oude Kerk; Sem is de innerlijke godsdienst in het algemeen; honderd jaren betekenen de staat van deze Kerk in het begin; Arfachsad was een aldus geheten natie, waardoor de wetenschap werd aangeduid; twee jaren na de vloed, betekent de tweede Kerk na de vloed.

1330. Dat de woorden ‘Dit zijn de geboorten van Sem’ de afstammingen van de tweede Oude Kerk betekenen, blijkt uit de betekenis van de geboorten, zijnde de oorsprong en de afstamming van de leringen en godsdiensten zoals eerder in nr. 1145 is gezegd.

Hier en elders in het Woord zijn de geboorten niets anders dan de geboorten van de Kerk, dus de leringen en de godsdiensten; de innerlijke zin sluit niets anders in.

Wanneer daarom de een of andere Kerk geboren wordt, wordt er gezegd, dat dit haar geboorten zijn; zoals toen de Oudste Kerk geboren werd, (Genesis 2: 4): ‘Dit zijn de geboorten van de hemelen en de aarde’, en op dezelfde wijze bij de overige Kerken voor de vloed, die op haar volgen, hoofdstuk vers 1: ‘Dit is het boek van de geboorten’; op dezelfde wijze bij de Kerken na de vloed, welke drie in getal waren, waarvan de eerste Noach heette, de tweede naar Eber genoemd werd, de derde naar Jakob, en later naar Jehudah en Israël.

Wanneer de eerste Kerk beschreven wordt, wordt zij in het eerste vers van het vorige hoofdstuk op dezelfde wijze ingeleid: ‘Dit zijn de geboorten van Noachs zonen’; deze tweede, naar Eber genoemde Kerk, evenzo in dit vers: ‘Dit zijn de geboorten van Sem’; ook de derde Kerk in het 27ste vers van dit hoofdstuk: ‘Dezen zijn de geboorten van Therach’; vandaar betekenen de geboorten niets anders dan de oorsprongen en de afstammingen van de leringen en godsdiensten van de Kerk, die beschreven wordt.

Dat de geboorten van deze tweede Kerk van Sem worden afgeleid, of dat haar begin van Sem af beschreven wordt, komt omdat Sem de innerlijke godsdienst betekent, hier de innerlijke godsdienst van deze Kerk; niet dat de innerlijke godsdienst van deze Kerk een dergelijke innerlijke godsdienst is geweest als in het vorige hoofdstuk door Sem is aangeduid, maar alleen, dat het de innerlijke godsdienst van deze Kerk is.

1331. Dat Sem de innerlijke godsdienst in het algemeen is, blijkt nu hieruit; van welke aard de innerlijke godsdienst van deze kerk was, blijkt uit hen die achtereenvolgens na Sem genoemd worden, namelijk van wetenschappelijke aard; wat ook bevestigd wordt door de getallen van de jaren, wanneer zij innerlijk beschouwd en ontvouwd worden.

1332. Dat honderd jaren de staat van deze Kerk in het algemeen betekenen, blijkt uit wat eerder over getallen en jaren in het algemeen is gezegd en aangetoond in de nrs. 482, 487, 488, 493, 575, 647, 648, 755, 813, 893, namelijk dat zij tijden en staten betekenen; maar het zou te ver voeren om uiteen te zetten, welke en wat voor staten door het getal van honderd jaren, en verder door de getallen en jaren in wat in dit hoofdstuk volgt, worden aangeduid; bovendien is het hoogst ingewikkeld.

1334. Dat Arfachsad een aldus geheten natie was, en dat daarmee de wetenschap wordt aangeduid, is in het vorige hoofdstuk bij vers 24, nr. 1236 gezegd.

1335. Dat ‘twee jaren na de vloed’ de tweede kerk na de vloed betekent, kan hieruit blijken, dat door het jaar evenals door de dag en door de week in het Woord een volledig tijdperk wordt aangeduid, kleiner of groter, van minder of meer jaren, ja zelfs een tijdperk in abstracte

zin genomen, zoals men zien kan uit de plaatsen, die eerder in de nrs. 488 en 893 zijn aangehaald.

Op dezelfde wijze hier de twee jaren na de vloed, waarmee het tweede tijdperk van de Kerk wordt aangeduid, welk tijdperk intrad toen deze tweede Kerk begon.

1336. *vers 11.*

En Sem leefde, nadat hij deze Arfachsad gewonnen had, vijf honderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.

Sem leefde, nadat hij Arfachsad gewonnen had, 500 jaren, betekent de duur en de staat; Sem betekent, hier als eerder, de innerlijke godsdienst in het algemeen; Arfachsad de wetenschap; en hij gewon zonen en dochters, betekent leerstellingen.

1337. Dat dit de betekenis is, behoeft wel geen bevestiging, het blijkt uit de betekenis van dezelfde woorden, waarover eerder is gehandeld; alleen zij er op gewezen, dat de innerlijke godsdienst van deze Kerk niets anders was dan een zekere wetenschap, aldus een zekere liefde, welke liefde tot het ware kan worden genoemd, want toen deze Kerk een aanvang nam, was er nauwelijks enige naastenliefde over, en dus ook geen geloof, dat alleen van de naastenliefde is, zoals ook uit het vlak voorafgaande betreffende de stad en de toeren van Babel blijkt, namelijk dat Jehovah de lip van de gehele aarde verwarde, vers 9.

1338. Dat ‘zonen en dochters gewinnen’ leerstellingen betekent, blijkt uit de eerder aangegeven betekenis van zonen in de nrs. 264, 489, 490, 491, 533.

1339. *vers 12.* *En Arfachsad leefde vijf en dertig jaren, en hij gewon Selach.*

Arfachsad leefde 35 jaren betekent het begin van de tweede staat van deze Kerk, en ook haar tweede staat zelf; door Arfachsad wordt, hier als eerder, de wetenschap aangeduid; en hij gewon Selach, betekent dat, wat daarvan afstamt; Selach was een aldus geheten natie, waardoor datgene wordt aangeduid, wat tot de wetenschap behoort.

1340. Dat dit de betekenis is, behoeft ook geen bevestiging; dat Selach een aldus geheten natie was, en daarmee datgene wordt aangeduid, wat tot de wetenschap behoort, is eerder in het vorige hoofdstuk vers 24 gezegd.

1341. *vers 13.*

En Arfachsad leefde, nadat hij deze Selach gewonnen had, drie jaren en vierhonderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.

Arfachsad leefde, nadat hij Selach gewonnen had, 403 jaren, betekent de duur en de staat; Arfachsad hier als eerder de wetenschap; en Selach dat, wat tot de wetenschap behoort; en hij gewon zonen en dochters, betekent leerstellingen.

1342. *vers 14.* *En Selach leefde dertig jaren, en hij gewon Eber.*

Selach leefde 30 jaren, betekent het begin van de derde staat; Selach betekent, hier als eerder, dat, wat tot de wetenschap behoort; en hij gewon Eber, betekent dat, wat daarvan afstamt. Eber was een natie, die naar Eber, als naar haar vader, de Hebreeuwse natie werd genoemd, en door welke de godsdienst van de tweede Oude kerk in het algemeen wordt aangeduid.

1343. Dat Eber een natie was, die naar Eber, als naar haar vader, de Hebreeuwse natie werd genoemd, en door welke de godsdienst van de tweede Oude Kerk in het algemeen wordt aangeduid, blijkt uit de historische vermeldingen van het Woord, waar zij herhaaldelijk genoemd wordt.

Omdat bij deze natie een nieuwe godsdienst begon, werden van haar af al diegenen en Hebreërs genoemd, die een dergelijke godsdienst hadden.

Hun godsdienst was van dien aard als de godsdienst, die later bij de nakomelingen van Jakob werd hersteld; en de hoofdzaak van hun godsdienst bestond hierin, dat zij hun God Jehovah noemden en dat zij offeringen hadden.

De Oudste Kerk erkende eensgezind de Heer, en noemde Hem Jehovah, zoals ook uit de eerste hoofdstukken van Genesis en op andere plaatsen in het Woord blijkt.

De Oude kerk, dat wil zeggen, de Kerk die na de vloed bestond, erkende ook de Heer, en noemde Hem Jehovah, voornamelijk zij, die een innerlijke godsdienst hadden en de zonen van Sem werden genoemd; de overigen, die in een uiterlijke godsdienst waren, erkende ook Jehovah en vereerden Hem; maar toen de innerlijke godsdienst uiterlijk werd en nog meer toen hij afgodisch werd, en toen elke natie haar god begon te krijgen, die zij aanbad, behield de Hebreeuwse natie de naam van Jehovah, en noemde zij haar God Jehovah, en hierin onderscheidde zij zich van de overige natiën.

De nakomelingen van Jakob hadden, in Egypte, met de uiterlijke godsdienst ook dot verloren, dat hun God Jehovah werd genoemd, ja ook Mozes zelf.

Vandaar dat zij vóór alle dingen hierin werden onderwezen, dat Jehovah de God van de Hebreërs was, en de God van Abraham, van Izaäk en van Jakob, zoals blijkt uit het volgende bij Mozes: *'Jehovah tot Mozes: Gij zult ingaan, gij en de oudsten van Israël, tot de koning van Egypte, en gijlieden zult tot hem zeggen: Jehovah de God van de Hebreëën, is ons ontmoet, en nu, ik bid u, laat ons gaan de weg van drie dagen in de woestijn, en onze God Jehovah offeren'*, (Exodus 3: 18).

Bij dezelfde: *'Farao : Wie is Jehovah, van wie ik de stem horen zou, om Israël te laten vertrekken? Ik ken Jehovah niet, en ik zal ook Israël niet laten vertrekken; en zij zeiden: De God van de Hebreëën is ons ontmoet; ik bid u, laat ons heentrekken de weg van drie dagen in de woestijn, en onze God Jehovah offeren'*, (Exodus 5: 2, 3).

Dat Jakobs nakomelingen in Egypte met de godsdienst ook de naam van Jehovah verloren hadden, kan uit het volgende bij Mozes blijken: *Mozes tot God: Zie, wanneer ik kom tot de zonen van Israël, en zeg tot hen: De God van uw vaders heeft mij tot u gezonden, en zij mij zeggen: Hoe is Zijn naam? wat zal ik tot hen zeggen?*

En God tot Mozes: Ik Ben Die Ik Ben, en Hij : Ik Ben heeft mij tot u gezonden.

En God verder tot Mozes: Aldus zult gij tot de zonen van Israël zeggen: Jehovah, de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Izaäk en de God van Jakob, heeft mij tot u gezonden; dit is Mijn Naam in eeuwigheid', (Exodus 3: 13, 14, 15).

Hieruit blijkt duidelijk, dat ook Mozes het niet wist, en dat zijn natie van de overige natiën onderscheiden werd door de naam van Jehovah, de God van de Hebreëën.

Daarom wordt Jehovah ook op andere plaatsen de God van de Hebreëën genoemd: *'Gij zult tot Farao zeggen: Jehovah, de God van de Hebreëën heeft mij tot u gezonden'*, (Exodus 7: 16); *'Ga in tot Farao, en spreek tot hem: Alzo zeg Jehovah, de God van de Hebreëën'*, (Exodus 10: 3).

Bij Jona: *'Ik ben een Hebreër, en ik vrees Jehovah, de God van de hemelen'*, (Jona 1: 9);

verder ook bij Samuël: *'De Filistijnen hoorden de stem van het juichen; zij zeiden: wat is de stem van dit grote juichen in het leger van de Hebreëën; en zij vernamen, dat de ark van Jehovah in het leger gekomen was; de Filistijnen zeiden: Wee ons, wie zal ons redden uit de hand van deze heerlijke Goden; dit zijn dezelfde Goden, die de Egyptenaars met alle plagen geslagen hebben in de woestijn, weest mannen, gij Filistijnen, opdat gij de Hebreëën niet*

dient’, (I Samuël 4: 6, 8, 9); ook hier blijkt duidelijk, dat de natiën werden onderscheiden door de naam, die zij aan hun goden gaven, en de Hebreeuwse natie door de naam van Jehovah. Dat het tweede wezenlijke bestanddeel van de godsdienst van de Hebreeuwse natie in de offeringen bestond, blijkt eveneens uit de boven aangehaalde plaatsen, (Exodus 3: 18; 5: 2, 3); en verder hieruit, dat de Egyptenaren de Hebreeuwse natie verafschuwden vanwege deze godsdienst, zoals blijkt uit het navolgende bij Mozes: *‘Mozes : Het is niet recht, dat men zo doet, want wij zouden de gruwel van de Egyptenaren aan Jehovah onze God offeren; ziet, wij zouden de gruwel van de Egyptenaren voor hun ogen offeren, zullen zij ons niet stenigen?’* (Exodus 8: 26); daarom was de Hebreeuwse natie ook de Egyptenaren een gruwel, zozeer zelfs, dat zij niet eens met de Hebreëen brood wilden eten (Genesis 43: 32).

Hieruit blijkt tegelijkertijd, dat niet alleen het nageslacht van Jakob de Hebreeuwse natie was, maar allen, die een dergelijke godsdienst hadden, om welke reden ook in de tijd van Jozef het land Kanaän het land van de Hebreëen wordt genoemd: *‘Jozef : ik ben diefelijk ontstolen uit het land van de Hebreëen’*, (Genesis 40: 15).

Dat er offeringen bij de afgodendienaren in het land van de Hebreëen bestonden, kan uit tal van plaatsen blijken, want zij offerden aan hun goden, aan de Baäls en aan andere, verder ook hieruit, dat Bileam, die uit Syrië was, waar Eber was of vanwaar de Hebreeuwse natie was, niet alleen offeringen opdroeg, maar ook Jehovah zijn God noemde, voordat de nakomelingen van Jakob in het land Kanaän kwamen.

Dat Bileam uit Syrië kwam, vanwaar de Hebreeuwse natie was, blijkt uit, (Numeri 23: 7); dat hij offeringen opdroeg, (Numeri 22: 39, 40; 23: 1, 2, 3, 14, 29); dat hij Jehovah zijn God noemde, (Numeri 22: 18), en herhaaldelijk daar.

Dat van Noach in hoofdstuk 8, vers 20 gezegd wordt, dat hij Jehovah brandofferen offerde, is geen werkelijk historisch verhaal, maar een ver dicht verhaal, daar door de brandofferen het heilige van de godsdienst werd aangeduid, zoals men daar ter plaatse kan zien.

Hieruit blijkt nu, wat door Heber of wat door de Hebreeuwse natie wordt aangeduid.

1344. vers 15.

En Selach leefde, nadat hij deze Eber gewonnen had, drie jaren en vierhonderd jaren, en hij gewon zonen en dochters.

Selach leefde, nadat hij Eber gewonnen had, 403 jaren, betekent de duur en de staat; Selach betekent hier, als eerder, dat wat tot de wetenschap behoort; Eber, hier als eerder, de godsdienst van deze Kerk in het algemeen; en hij gewon zonen en dochters, betekent leerstellingen.

1345. vers 16.

En Eber leefde vier en dertig jaren, en hij gewon Peleg.

Eber leefde 34 jaren, betekent het begin van de vierde staat van deze Kerk; Eber betekent hier, als eerder, de godsdienst van deze Kerk in het algemeen; en hij gewon Peleg, betekent, dat wat daarvan afstamt; Peleg was een natie, die aan hem als aan haar vader haar naam ontleende, waardoor de uiterlijke godsdienst werd aangeduid.

Dat Peleg hier de uiterlijke godsdienst betekent, volgt uit de reeks afstammingen van de godsdienst, dus uit zijn afstamming.

In het vorige hoofdstuk, vers 25, biedt zijn naam een andere betekenis, namelijk, dat in zijn dagen de aarde werd verdeeld, en omdat hij daar samen met zijn broer Joktan een andere Kerk uitbeeldde.

1346. vers 17.

En Eber leefde, nadat hij deze Peleg gewonnen had, dertig jaren en vierhonderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.

Eber leefde, nadat hij Peleg gewonnen had, 430 jaren, betekent de duur van de staat; Eber en Peleg hebben hier eenzelfde betekenis als eerder; en hij gewon zonen en dochters, betekent leerstellingen, welke riten zijn.

1347. vers 18.

En Peleg leefde dertig jaren, en hij gewon Reü.

Peleg leefde 30 jaren, betekent het begin van de vijfde staat; Peleg heeft hier eenzelfde betekenis als eerder; en hij gewon Reü, betekent wat daarvan afstamt; Reü was een natie, die aan hem als aan haar vader haar naam ontleent, waardoor een nog meer uiterlijke godsdienst wordt aangeduid.

1348. vers 19.

En Peleg leefde, nadat hij deze Reü gewonnen had, negen jaren en tweehonderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.

Peleg leefde, nadat hij Reü gewonnen had, 209 jaren, betekent de duur en de staat; Peleg en Reü hebben hier eenzelfde betekenis als eerder; en hij gewon zonen en dochters, betekent riten.

1349. vers 20.

En Reü leefde twee en dertig jaren, en hij gewon Serug.

Reü leefde 32 jaren, betekent het begin van de zesde staat; Reü heeft hier eenzelfde betekenis als eerder; en hij gewon Serug betekent dat wat daarvan afstamt; Serug was een natie, die aan hem als aan haar vader haar naam ontleende, waardoor de godsdienst in uiterlijke dingen wordt aangeduid.

1350. vers 21.

En Reü leefde, nadat hij deze Serug gewonnen had, zeven jaren en tweehonderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.

Reü leefde, nadat hij Serug gewonnen had, 207 jaren, betekent de duur en de staat; Reü en Serug hebben hier eenzelfde betekenis als eerder; en hij gewon zonen en dochters, betekent de riten van zo'n godsdienst.

1351. vers 22.

En Serug leefde dertig jaren, en hij gewon Nachor.

Serug leefde 30 jaren, betekent het begin van de zevende staat van deze Kerk; Serug heeft hier eenzelfde betekenis als eerder; hij gewon Nachor betekent, dat wat daarvan afstamt; Nachor was een natie, die aan hem als aan haar vader haar naam ontleent, waardoor een godsdienst wordt aangeduid, die naar afgoderij overhelde.

1352. vers 23.

En Serug leefde, nadat hij deze Nachor gewonnen had, twee honderd jaren; en hij gewon zonen en dochters.

En Serug leefde, nadat hij Nachor gewonnen had, tweehonderd jaren, betekent de duur en de staat; Serug en Nachor hebben hier eenzelfde betekenis als eerder; en hij gewon zonen en dochters, betekent de riten van de vorige godsdienst.

1353. vers 24.

En Nachor leefde negen en twintig jaren, en hij gewon Therach.

En Nachor leefde 29 jaren, betekent het begin van de achtste staat van deze Kerk; Nachor betekent hier als eerder, de naar afgoderij overhellende Kerk; en hij gewon Therach, betekent, dat wat daarvan afstamt; Therach was een natie, die aan hem als aan haar vader haar naam ontleende, waardoor de afgodendienst wordt aangeduid.

1354. vers 25.

En Nachor leefde, nadat hij deze Therach gewonnen had, negentien jaren en honderd jaren, en hij gewon zonen en dochters.

Nachor leefde, nadat hij Therach had gewonnen, 119 jaren, betekent de duur en de staat. Door Nachor wordt hier, als eerder, de naar afgoderij overhellende godsdienst aangeduid; door Therach de afgodendienst; en hij gewon zonen en dochters, betekent afgodische riten.

1355. vers 26.

En Therach leefde zeventig jaren, en gewon Abram, Nachor en Haran.

Therach leefde 70 jaren, betekent het begin van de negende staat, die de laatste is; door Therach wordt hier, als eerder, de afgodendienst aangeduid; en hij gewon Abram, Nachor en Haran betekent de afstammingen daarvan; Abram, Nachor en Haran waren personen, en naar hen werden ook natiën genoemd, die afgodendienaren waren.

1356. Dat door Therach de afgodendienst wordt aangeduid, kan blijken uit de afstammingen, waarover van vers 20 tot hiertoe gehandeld is.

Deze tweede Oude Kerk onttaardde dermate van een zekere innerlijke godsdienst uit, en werd zo verdorven, dat zij tenslotte afgodisch werd, zoals met de Kerken pleegt te geschieden, namelijk dat zij van haar innerlijke dingen overgaan op uiterlijke dingen en tenslotte, nadat de innerlijke dingen verloren zijn gegaan, in louter uiterlijke dingen uitlopen.

Dat deze Kerk van dien aard werd, dermate, dat het merendeel van de Hebreëen Jehovah niet als God erkende, maar andere goden vereerde, blijkt uit Jozua: *‘Jozua zei tot het gehele volk: Alzo Jehovah, de God van Israël: Over de andere zijde van de rivier hebben uw vaders in het verleden gewoond, Therach, de vader van Abraham, en de vader van Nachor, en zij hebben andere goden gediend’*, (Jozua 24: 2); *‘Vreest nu Jehovah, en dient Hem in rechtschapenheid en in waarheid; en doet weg de goden, die uw vaders gediend hebben aan de andere zijde van de rivier, en in Egypte, en dient Jehovah; en zo het boos is in uw ogen, Jehovah te dienen, kiest u heden, wie gij dienen zult, hetzij de goden, welke uw vaders gediend hebben, die aan de andere zijde van de rivier waren, of de goden van de Emorieten’*, (Jozua 24: 14, 15); waar duidelijk blijkt, dat Therach, Abram en Nachor afgodendienaren waren.

Dat Nachor een natie was, bij welke een afgodendienst bestond, blijkt ook bij Laban, de Syriër, die in de stad van Nachor was, en de afgodsbeelden en de theraphim vereerde, welke Rachel stal (Genesis 24: 10; hoofdstuk 31: 19, 26, 32, 34); en dat een ander was de god van Abraham, een ander de god van Nachor en een ander die van hun vader of van Therach, blijkt uit, (Genesis 31: 53); nadrukkelijk wordt er ook ten aanzien van Abraham gezegd, dat Jehovah hem niet bekend was, bij Mozes:

‘Ik Jehovah ben aan Abraham, Izak en Jakob als God Shaddai verschenen, en met Mijn Naam Jehovah ben Ik hun niet bekend geweest’, (Exodus 6: 3).

Hieruit blijkt, hoezeer deze Kerk bij deze natie in afgodendienst was vervallen, welke afgoderij door Therach wordt aangeduid; en omdat zij door Therach wordt aangeduid, dus ook door Abram, Nachor en Haran.

1357. Er zijn drie algemene soorten van afgoderij: de eerste is die van de eigenliefde, de tweede is die van de liefde tot de wereld, de derde is de liefde tot de lusten; alle afgodendienst heeft een van deze liefden ten doel; de dienst van zulke afgodendienaren geschiedt om geen andere doeleinden, want van het eeuwig leven weten zij niets, noch bekommeren zij zich daarom, en zij loochenen het ook.

Deze drie soorten afgoderij zijn aangeduid door de drie zonen van Therach.

1358. Dat Abram, Nachor en Haran personen waren, en naar hen ook natiën zijn genoemd, die afgodendienaren waren, blijkt uit de historische vermeldingen van het Woord; ten aanzien van Nachor werd het reeds aangetoond, want een stad zelf werd de stad van Nachor genoemd, (Genesis 24: 10); in die tijden waren steden niets anders dan families, die tezamen woonden, en verscheidene families tezamen niets anders dan een natie.

Dat uit Abraham verscheidene natiën zijn geboren, blijkt niet alleen uit het nageslacht van Ismaël of uit de Ismaëlieten, maar ook uit het nageslacht van enige zonen, die hij van zijn vrouw Kethura had, en die genoemd worden in, (Genesis 25: 1, 2, 3, 4).

1359. *vers 27.*

En deze zijn de geboorten van Therach: Therach gewon Abram, Nachor en Haran; en Haran gewon Loth.

Deze zijn de geboorten van Therach, betekent de oorsprongen en de afstammingen van de afgoderij, waaruit een uitbeeldende Kerk voortkwam; Therach was de zoon van Nachor, en verder een naar hem als naar haar vader genoemde natie; door hem wordt de afgodendienst aangeduid; Abram, Nachor en Haran waren de zonen van Therach, en verder naar hen als naar haar vader genoemde natiën; door hen worden de afgodendiensten aangeduid, die daaruit voortkwamen; van Loth stamden ook twee natiën af, die afgodendienaren waren.

1360.

Dat de woorden ‘Dezen zijn de geboorten van Therach’ de oorsprongen en de afstammingen van de afgoderij betekenen, waaruit een uitbeeldende Kerk voortkwam, en dat de geboorten de oorsprongen en afstammingen betekenen, is hierboven in dit hoofdstuk bij vers 10 aangetoond.

Hier wordt nu gehandeld over de derde Kerk na de vloed, die volgde, toen de tweede Kerk, waarover van vers 10 tot hiertoe gehandeld is, in Therach afgodisch was geworden.

Dat Therach, Abram, Nachor en Haran afgodendienaren waren, is aangetoond, evenals de natiën, die van hen afstamden, zoals de Ismaëlieten en de Midianieten, en andere, die nakomelingen van Abram waren, behalve anderen in Syrië, die van Nachor afstamden; verder ook de Moabieten en de Ammonieten, die nakomelingen waren van Loth.

1361. Dat uit de afgoderij een uitbeeldende Kerk is ontstaan, kan niemand weten, wanneer hij niet weet wat uitbeelding is; wat in de Joodse Kerk werd uitgebeeld, en wat in het Woord is uitgebeeld, is de Heer en Zijn rijk, vandaar zijn het de hemelse dingen van de liefde en de geestelijke dingen van het geloof; dit is het, wat uitgebeeld wordt, behalve nog tal van andere dingen, die daarop betrekking hebben, zoals alles, wat tot de Kerk behoort.

De uitbeeldende voorwerpen zijn óf personen óf dingen, die in de wereld of op de aarde zijn, kortom alles wat een voorwerp van de zintuigen is, zodat er nauwelijks een voorwerp is, dat niet uitbeeldend zou kunnen zijn.

Maar de algemene wet van uitbeelding bestaat hierin, dat niets op de persoon of op de zaak, die uitbeeldt, terugslaat, maar dat alles gericht is op datgene zelf, wat uitgebeeld wordt; bijvoorbeeld: elke koning, wie hij ook zijn mocht, in Juda en Israël, ja zelfs in Egypte en elders, kon de Heer uitbeelden, hun koningschap zelf is het uitbeeldende; op die manier kon dit de slechtste koning, zoals Faraó, die Jozef verhoogde over het land Egypte, en Nebukadnezar in Babel, (Daniël 2: 37, 38), Saul en de overige koningen van Jehudah en Israël, van welke aard zij ook mochten zijn; de zalving zelf, krachtens welke zij gezalften van Jehovah werden genoemd, sloot dit in.

Op dezelfde manier beeldden alle priesters, zoveel als het er waren, de Heer uit, het priesterschap zelf is het uitbeeldende; de priesters die boos en onrein waren, op dezelfde manier, en dit omdat in de uitbeeldingen niets terugsliep op de persoon, van welke aard hij ook mocht zijn.

En niet alleen mensen beeldden uit, maar ook beesten, zoals alle beesten die geofferd werden; de lammeren en de schapen beeldden hemelse dingen uit, de duiven en de tortelduiven geestelijke dingen; de rammen, bokken, varren en runderen eendere dingen, maar de lagere hemelse en geestelijke dingen.

En, als gezegd, niet alleen de bezielde dingen beeldden uit, maar ook de onbezielde, zoals het altaar, ja zelfs de stenen van het altaar, verder de ark en de tent met alles wat zij bevatten, alsook de tempel met alles wat deze bevatte, wat eenieder bekend kan zijn, dus de lampen, de broden en de kleding van Aharon.

En niet alleen deze dingen waren uitbeeldingen, maar ook alle ritën, die in de Joodse Kerk waren.

In de Oude Kerken strekten zich de uitbeeldingen uit tot alle voorwerpen van de zintuigen, zoals: bergen en heuvels, dalen, vlakten, rivieren, beken, bronnen, regenputten, wouden, bomen in het algemeen, en elke boom in het bijzonder, zodat zelfs elke boom een bepaalde betekenis had, welke dingen dan later, toen de aanduidende Kerk ophield te bestaan, uitbeeldingen werden.

Hieruit kan blijken wat onder uitbeeldende dingen wordt verstaan.

En daar niet alleen door de mensen, wie of wat ze ook mochten zijn, maar ook door de dieren, alsook door onbezielde dingen, hemelse en geestelijke dingen konden worden uitgebeeld, die dingen namelijk, welke tot het rijk van de Heer in de hemelen en welke tot het rijk van de Heer op aarde behoren, blijkt nu hieruit, wat de uitbeeldende Kerk is.

Met de uitbeeldende dingen was het zo gesteld, dat alles, wat volgens de bevolen ritën gebeurde, voor de geesten en engelen heilig verscheen, zo bijvoorbeeld, wanneer de hogepriester zich met water waste, wanneer hij met het hogepriesterlijk gewaad bekleed, het ambt bediende, voor de aangestoken kaarsen stond, en dit onverschillig wie hij was, zelfs al was hij de alleronreinste mens en in zijn hart een afgodendienaar geweest.

Zo was het ook met de overige priesters het geval; want, als gezegd, sloeg in de uitbeeldende dingen niets terug op de persoon, maar alles was gericht op die dingen zelf, welke werden uitgebeeld, geheel los van de persoon, alsook los van de ossen, varren en lammeren die geofferd werden, of van het bloed dat rondom het altaar gesprengd werd en evenzeer los van het altaar zelf, en zo voort.

Deze uitbeeldende Kerk werd ingesteld, nadat alle innerlijke godsdienst te gronde was gegaan, en nadat hij niet alleen louter uiterlijk was geworden, maar ook afgodisch.

Dit gebeurde opdat er enige verbinding van de hemel met de aarde, of van de Heer door de hemel met de mens zou bestaan; en dit nadat de verbinding door de innerlijke dingen van de godsdienst verloren was gegaan.

Maar van welke aard deze verbinding uitsluitend door uitbeeldende dingen is, zal door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in wat volgt gezegd worden.

De uitbeeldingen beginnen niet eerder dan in het volgende hoofdstuk, waar alle dingen, in het algemeen en in het bijzonder, die daar en in de daarop volgende hoofdstukken voorkomen, louter uitbeeldende dingen zijn.

Hier wordt gehandeld over de staat van diegenen, die de vaders waren, voordat enigen van hen en van hun nakomelingen uitbeeldend werden, en dat deze vaders zich in een afgodendienst bevonden, is hierboven aangetoond.

1362. Dat Therach een zoon van Nachor was, en ook een natie, die naar hem als naar haar vader genoemd was, en dat door hem een afgodendienst wordt aangeduid, is eerder aangetoond.

Dat Therach een natie was, kan hieruit blijken, dat de van zijn zonen afstammende natiën hem als hun vader erkenden, evenals ook de zonen van Jakob of de Joden en de Israëlieten, verder de Ismaëlieten, Midianieten en anderen Abram erkenden, de Moabieten en de Ammonieten Loth.

Hoewel deze natiën niet naar hen, maar naar hun zonen zijn genoemd, wordt toch, wanneer allen van een natie een gemeenschappelijke vader erkennen en zich zijn zonen noemen, zoals de zonen van Therach, of de zonen van Abraham, of de zonen van Loth, door elk van die personen een natie in algemene zin aangeduid, hier dus door Therach, Abram, Nachor en Loth, want zij zijn de stammen of wortels van de natiën, zoals de nakomelingen van Jakob; zij allen zijn naar zijn twaalf zonen geheten, maar toch worden zij Jakob en Israël genoemd; voorts ook zaad en zonen van Abraham, (Johannes 8: 33, 39).

1363. Dat Abram, Nachor en Haran de zonen van Therach waren, en dat zij ook natiën waren die naar hen als naar hun vaders genoemd werden, en dat door hen hier afgodendiensten worden aangeduid, blijkt uit wat hierboven is aangetoond; voorts ook hieruit, dat door Therach, wiens zonen zij waren, de afgoderij wordt aangeduid.

Maar welke afgodendiensten hier door de drie zonen van Therach, en daarna door Loth, de zoon van Haran, worden aangeduid, kan blijken, wanneer men de afgodendiensten naar hun soorten beschouwt.

Er bestaan in het algemeen vier afgodendiensten, waarvan de een innerlijker is dan de ander; de drie meer innerlijke zijn als het ware de zonen van één vader, de vierde is als het ware de zoon van de derde.

Er bestaan innerlijke en uiterlijke afgodendiensten; de innerlijke zijn het, die de mens verdoemen, de uiterlijke echter niet zozeer.

Hoe innerlijker een afgodendienst is, des te meer verdoemt hij, hoe uiterlijker daarentegen, des te minder.

De innerlijke afgodendienaren erkennen God niet, maar aanbidden zichzelf en de wereld, en hebben alle begeerte tot afgoden; daarentegen kunnen de uiterlijke afgodendienaren God erkennen, hoewel zij niet weten wie de God van het heeal is.

De innerlijke afgodendienaren worden onderkend aan het leven, dat zij zich verworven hebben en zij zijn zoveel innerlijker afgodendienaren naarmate dit leven van het leven van naastenliefde afwijkt.

De uiterlijke afgodendienaren worden alleen aan de eredienst onderkend, want hoewel zij zo zijn, kunnen zij toch een leven van naastenliefde hebben.

De innerlijke afgodendienaren kunnen de heilige dingen ontwijden, maar de uiterlijke kunnen dit niet.

Opdat dus de heilige dingen niet ontwijd zouden worden, wordt de uiterlijke afgoderij geduld, zoals blijken kan uit wat eerder gezegd is in de nrs.

571 en 582 en hierboven bij vers 9 in nr. 1327.

1364. Dat uit Loth twee natiën voortkwamen, welke afgodendienaren waren, blijkt uit zijn twee zonen, die hij van zijn dochters, (Genesis 19: 37, 38), Moab en Ammi, van wie de Moabieten en Ammonieten afstammen, en dat deze afgodendienaren waren, is uit het Woord bekend; hier wordt Loth vermeld als de vader van de door Moab en Ammi aangeduide afgodendiensten.

1365. vers 28.

En Haran stierf over de aangezichten van zijn vader Therach, in het land van zijn geboorte, in Ur der Chaldeeën.

Haran stierf over de aangezichten van zijn vader Therach, in het land van zijn geboorte, in Ur der Chaldeeën, betekent, dat de innerlijke godsdienst in vergetelheid was geraakt, en geheel en al afgodisch was geworden; door Haran wordt de innerlijke afgodendienst aangeduid; door zijn vader Therach, als eerder, de afgodendienst in het algemeen; door het land van zijn geboorte, de oorsprong waarvan hij afstamde; door Ur der Chaldeeën wordt de uiterlijke godsdienst aangeduid, waarin valsheden zijn.

1366. Dat de woorden ‘Haran stierf over de aangezichten van zijn vader Therach, in het land van zijn geboorte, in Ur der Chaldeeën’ betekenen, dat de innerlijke godsdienst in vergetelheid is geraakt en geheel en al afgodisch is geworden, blijkt uit de betekenis van Haran, Therach, geboorte, en van Ur der Chaldeeën, ook hieruit, dat gezegd wordt: hij stierf over de aangezichten van zijn vader Therach.

Dat de innerlijke godsdienst in vergetelheid raakte of teniet ging.

Hiermee is het als volgt gesteld: bij geen enkele natie kan opnieuw een Kerk ontstaan, voordat zij zodanig verwoest is, dat er niets van het boze en niets van het valse meer in haar innerlijke godsdienst is; zolang het boze nog in de innerlijke godsdienst is, worden die dingen, die goedheden en waarheden zijn, welke haar innerlijke godsdienst moesten uitmaken, tegengehouden; want zolang boosheden en valsheden aanwezig zijn, kunnen de goedheden en waarheden niet ontvangen worden.

Dit kan hieruit blijken, dat zij, die in de een of andere ketterij geboren zijn, en zichzelf zodanig in haar valsheden hebben bevestigd, dat zij zichzelf geheel en al hebben overreed, er bezwaarlijk, om niet te zeggen nooit, toe gebracht kunnen worden om de waarheden te ontvangen, die aan hun valsheden tegenovergesteld zijn.

Anders is het echter gesteld met de heidenen, die niet weten wat het ware van het geloof is, en toch in de naastenliefde leven.

Dit was de reden, waarom de Kerk van de Heer niet hersteld kon worden bij de Joden, maar bij de heidenen, die geen erkenningen van het geloof hadden.

De Joden verduisteren het licht van de waarheid geheel en al door valsheden en doven het op deze wijze dus uit, de heidenen echter niet zozeer, want zij weten niet wat het ware van het geloof is, en wat zij niet weten, kunnen zij ook niet verduisteren en uitblussen.

Omdat nu een nieuwe Kerk moest worden hersteld, werden deze mensen genomen bij wie alle erkenningen van het goede en ware van het geloof was verdwenen, en die als de heidenen uiterlijke afgodendienaren waren geworden; bij hen moesten de goedheden en waarheden van het geloof worden ingeplant.

Ten aanzien van Therach en Abram is hierboven aangetoond, dat zij van dien aard waren, namelijk dat zij andere goden vereerden, en Jehovah niet kenden, niet wisten wat het goede en het ware van het geloof is, en dus meer geschikt waren om het zaad van de waarheid te ontvangen dan anderen in Syrië, bij wie noch erkenningen waren overgebleven; dit blijkt uit Bileam, die uit Syrië was, die niet alleen Jehovah vereerde, maar ook offerde en tegelijkertijd profeet was.

Dit nu is het, wat dit vers behelst, namelijk, dat de innerlijke godsdienst is vergetelheid was geraakt, en geheel en al afgodisch was geworden.

1367. Dat door Haran de innerlijke afgodendienst wordt aangeduid en door Therach de afgodendienst in het algemeen, is eerder gezegd en aangetoond.

Dat door het land van de geboorte de oorsprong wordt aangeduid, en dat daarvan hun afgodendienst afstamde, blijkt uit de betekenis van de geboorte, namelijk dat zij de oorsprong en afstamming is, waarover hierboven bij vers 10 en 27.

1368. Dat door Ur der Chaldeeën de uiterlijke godsdienst wordt aangeduid, waarin valsheden zijn, blijkt uit de betekenis van Chaldeeën in het Woord.

Hierboven is bij vers 9 aangetoond, dat door Babel een godsdienst wordt aangeduid, waarin innerlijk boosheden zijn; door Chaldea wordt echter een godsdienst aangeduid, waarin innerlijk valsheden zijn; vandaar wordt door Babel een godsdienst aangeduid, waarin van binnen niets goeds is, en door Chaldea een godsdienst waarin van binnen niets waars is. Een godsdienst, waarin van binnen niets goed en niets waars is, is een godsdienst, waarin van binnen het profane en afgoderij is.

Dat een dergelijke godsdienst in het Woord door Chaldea wordt aangeduid, kan uit de navolgende plaatsen blijken, bij Jesaja: *'Zie, het land der Chaldeeën, dit volk is er niet. Assur heeft het gefundeerd in tziim; zij zullen hun uitkijktorens oprichten, hun paleizen bouwen; Hij zal het tot een vervallen hoop stellen'*, (Jesaja 23: 13); het land der Chaldeeën, die geen volk zijn, staat voor de valsheden; Assur heeft het gefundeerd, voor de redeneringen; de uitkijktorens voor de fantasieën.

Bij dezelfde: *'Alzo Jehovah, uw Verlosser, de Heilige van Israël: Om ulieder wil heb Ik naar Babel gezonden, en heb alle die grendels neergeworpen, en de Chaldeeën, in welke schepen geschreeuw is'*, (Jesaja 43: 14); Babel voor de godsdienst waarin innerlijk het boze is, Chaldea voor de godsdienst waarin innerlijk het valse is; de schepen zijn de erkenningen van het ware, welke verdorven zijn.

Ook bij Jesaja: *'Zit stilzwijgende, en ga in de duisternis, gij dochter van de Chaldeeën, want gij zult niet meer genoemd worden heerseres van de koninkrijken; Ik was op Mijn volk vertoornd, Ik ontheiligde Mijn erve, en Ik gaf hen over in uw hand; deze beide dingen in een ogenblik overkomen, op een dag, de beroving van kinderen en weduwschap; volkomen zullen zij u overkomen vanwege de veelheid van uw toverijen, en vanwege de menigte van uw bezweringen'*, (Jesaja 47: 5, 6, 9).

Hier blijkt duidelijk, dat Chaldea de ontwijding van het ware is, en toverijen en bezweringen worden genoemd.

Bij dezelfde: *'Ga uit van Babel, vlucht uit de Chaldeeën'*, (Jesaja 48: 20); dat wil zeggen, ontvlucht de ontwijding van het goede en ware in de godsdienst.

Bij Ezechiël: *'Maak Jeruzalem haar gruwelen bekend; uw vader was een Emoriet en uw moeder een Hethitische; gij hebt gehoereerd met de zonen van Egypte, gij hebt gehoereerd met de zonen van Assur; vandaar hebt gij uw hoererij vermenigvuldigd tot in het land der Chaldeeën'*, (Ezechiël 16: 2, 3, 26, 28, 29); er wordt in het bijzonder over de Joodse Kerk gehandeld; de zonen van Egypte staan voor de vergaderde kennis, de zonen van Assur voor de redeneringen; het land van Chaldea, tot waarheen zij de hoererij vermenigvuldigde, voor de ontwijding van het ware.

Dat onder Egypte, Assur en Chaldea geen landen worden verstaan, en dat van geen andere hoererij sprake is, kan eenieder zien.

Bij dezelfde: *'Ohola hoereerde en werd verliefd op haar boelen, op de Assyriërs, die nabij waren; en zij verliet haar hoererijen in Egypte niet; zij deed tot haar hoererijen nog meer toe, en zij zag mannen, het geschilderde aan de wand, de beelden van de Chaldeeën, geschilderd met menie, omgord met een gordel aan hun lenden, met afhangende geverfde tulbanden op*

hun hoofd, die allen in het aanzien hoofdmannen waren, naar de gelijkenis van de zonen van Babel, van de Chaldeeën, het land van hun geboorte, zij beminde hen wellustig met het opzien van haar ogen, en zond boden tot hen naar Chaldea, de zonen van Babel bevleekten haar met hun hoererijen', (Ezechiël 23: 5, 8, 14, 15, 16, 17); waar de Chaldeeën de zonen van Babel worden genoemd en voor de ontwijde waarheden in de godsdienst staan; Ohola staat voor de geestelijke Kerk, welke Samaria wordt genoemd.

Bij Habakuk: *'Ik verwek de Chaldeeën, een bittere en snelle natie, trekkende door de breedten van de aarde, om woningen te bezitten, die de hare niet zijn; verschrikkelijk en vreselijk is zij, en haar oordeel en haar verheffing gaat van haarzelf uit; haar paarden zijn lichter dan de luipaarden, en zijn scherper dan de avondwolven, en haar ruiters verspreiden zich, en haar ruiters komen van ver; zij vliegen als een arend, zich spoedende om te eten; zij komt geheel tot geweld; de inslorpende begeerten van haar aangezichten is naar het oosten gericht', (Habakuk 1: 6, 7 8, 9).*

Hier wordt de Chaldeeëse natie door vele uitbeeldingen beschreven, die ontwijdingen van het ware in de godsdienst betekenen.

Bovendien worden Babel en Chaldea in twee verschillende hoofdstukken bij Jeremia beschreven, (Jeremia 50 en 51); waar duidelijk uitkomt, wat door beide wordt aangeduid, namelijk door Babel de ontwijding van de hemelse dingen, en door Chaldea de ontwijding van de geestelijke dingen in de godsdienst.

Hieruit blijkt nu, wat door Ur der Chaldeeën wordt aangeduid, namelijk de uiterlijke godsdienst, waarin van binnen profane afgoderij steekt.

Dat hun godsdienst van dien aard was, mocht ik ook van henzelf vernemen.

1369. *vers 29.*

En Abram en Nachor namen zich vrouwen; de naam van Abrams vrouw was Saraï, en de naam van Nachors vrouw was Milkah, een dochter van Haran, vader van Milkah en vader van Jiskah.

Dat Abram en Nachor zich vrouwen namen, en de naam van Abrams vrouw Saraï was, en de naam van Nachors vrouw Mikah, een dochter van Haran, vader van Mikah en vader van Jiskah, betekent de huwelijken van het valse met het boze in de afgodendienst, welke zich zo gedragen; door de echtgenoten worden de boosheden aangeduid, door de vrouwen de valsheden.

1370. Het zou te ver voeren om uiteen te zetten, dat dit de betekenis is, want dan moesten de soorten en de afstammingen van de afgoderijen worden uiteengezet; deze dingen kunnen niets anders dan uit hun tegenovergestelde onderkend worden, namelijk uit de ontwijdingen, zoals van de hemelse dingen van de liefde, van de geestelijke dingen daarvan, verder van de redelijke dingen, die er uit voortkomen, en tenslotte van de wetenschappelijke dingen.

De ontwijdingen zelf van deze dingen vormen de klassen en de soorten van de afgoderijen, echter niet de afgodendiensten, wat uiterlijke afgoderijen zijn; deze afgodendiensten kunnen verbonden zijn met neigingen tot het goede en het ware, en zo dus met naastenliefde, zoals bij de heidenen, die in wederkerige naastenliefde leven.

Het zijn de innerlijke afgodendiensten, die in het Woord door de uiterlijke afgodendiensten worden aangeduid; hun geboorten, hun geslachten, en verder hun huwelijken, welke die van het boze en het valse zijn, verhouden zich geheel als deze verwantschappen en als deze huwelijken, welke in vers 27 en in dit vers beschreven zijn.

1371. *vers 30. En Saraï was onvruchtbaar; zij had geen kinderen.*

Dat Saraï onvruchtbaar was en geen kinderen had, betekent, dat het boze en het valse zich niet verder voortplantte.

1372. Dit kan blijken uit de betekenis van onvruchtbaar, waarover elders; want zoon en dochter betekenen, als eerder aangetoond, het ware en het goede, en in de tegenovergestelde zin het boze en het valse; vandaar betekent ‘onvruchtbaar’ dat het boze en het valse van de afgodendienst zich niet langer voortplantte.

1373. *vers 31.*

En Therach nam Abram, zijn zoon; en Loth, Harans zoon, zijn zoons zoon; en Sarai, zijn schoondochter, de vrouw van zijn zoon Abram; en zij gingen weg uit Ur der Chaldeeën, om te gaan in het land Kanaän; en zij kwamen tot Charan, en vertoefden aldaar.

Dit betekent dat zij die in de afgodendienst waren, onderwezen zouden worden in de hemelse en geestelijke dingen van het geloof, opdat hieruit de uitbeeldende Kerk zou ontstaan.

1374. Dat dit de betekenis is, kan blijken uit wat hierboven is gezegd, en uit wat in het volgende hoofdstuk zal gezegd worden.

1375. *vers 32.*

En de dagen van Therach waren vijf jaren en twee honderd jaren; en Therach stierf in Charan.

De dagen van Therach waren vijf jaren en tweehonderd jaren, betekent de duur en de staat van de door Therach aangeduide afgodendienst; en hij stierf in Charan, betekent het einde van de afgoderij en het begin van de uitbeeldende Kerk door Abram.

Vervolg over ligging en plaats,
evenals over afstand en tijd in het andere leven.

1376. Ik sprak vaak met de geesten over de voorstelling van plaats en afstand bij hen, namelijk dat zij niet iets werkelijks zijn, maar alleen een schijn alsof die bestonden, terwijl zij toch niets anders zijn dan de staten van hun gedachten en neigingen, welke aldus afwisselen, en wel vertonen zij zich op deze wijze zichtbaar in de geestenwereld, maar niet zozeer in de hemel bij de engelen, omdat dezen niet in een voorstelling van plaats en tijd zijn, maar in de voorstelling van staten.

Maar de geesten die nog aan lichamelijke en aardse voorstellingen vastkleven, begrijpen dit niet; zij menen dat de dingen geheel zo zijn, als zij ze zien.

Zulke geesten kunnen er nauwelijks toe gebracht worden iets anders te geloven, dan dat zij in het lichaam leven, en zij willen er zich niet van laten overtuigen, dat zij geesten zijn, en aldus nauwelijks aannemen, dat er een zekere schijn bestaat en een zekere begoocheling, begerig als zij zijn om in begoochelingen te leven.

Zo sluiten zij voor zichzelf de weg tot het begrijpen en tot het erkennen van de waarheden en de goedheden af, welke wel zo ver mogelijk van de begoochelingen verwijderd zijn.

Het werd hun herhaaldelijk aangetoond, dat de verandering van plaats slechts een schijn is alsmede een waandenkbeeld; er bestaan namelijk twee soorten van plaatsverandering in het andere leven; de ene, waarover eerder, bestaat hierin, dat alle geesten en alle engelen bestendig in de Grootste Mens hun plaats innemen, wat een schijn is; de andere soort bestaat hierin, dat de geesten op een bepaalde plaats verschijnen, terwijl zij er toch niet zijn, wat een begoocheling is.

1377. Dat plaats, verandering van plaats, en afstand in de geestelijke wereld schijn is, kan hieruit blijken, dat alle zielen en alle geesten, zoveel als er van de eerste schepping af geweest zijn, bestendig op hun plaatsen verschijnen, en dat zij ook nooit van plaats veranderen dan alleen wanneer hun staat verandert, dan veranderen voor hen ook de plaatsen en de afstanden; maar aangezien eenieder een algemene staat heeft, die heerst, en de bijzondere en afzonderlijke staten steeds op de algemene betrekking hebben, keren zij na deze veranderingen weer tot hun eerdere ligging terug.

1378. Ik ben zowel door gesprekken met engelen als door levende ondervindingen onderricht, dat de geesten, als geesten, ten aanzien van de organische delen, waaruit hun lichamen bestaan, niet op de plaats zijn waar zij gezien worden, maar dat zij er ver van verwijderd zijn, en toch daar verschijnen.

Ik weet, dat zij, die zich door drogbeelden laten verleiden, het niet geloven zullen, maar toch is het hiermee aldus gesteld.

Dit werd voor die geesten, die niets voor waar hielden, wat zij niet met hun ogen hadden gezien, al was het ook louter begoocheling, duidelijk in het licht gesteld hierdoor, dat iets dergelijks zich bij de mensen in de wereld vertoont, zoals bijvoorbeeld de klank van de spreker in het oor van een ander; wanneer de mens het niet wist door klankverschillen, welke hij van jongs af aan door oefening heeft leren onderscheiden, en de afstand zag, zou hij niet anders geloven of de spreker stond vlak bij zijn oor; op dezelfde wijze zou de mens, die iets ziet dat van hem verwijderd is, wanneer hij niet tevens de daartussen gelegen dingen zag, en daaruit de afstand wist op te maken, of uit hetgeen hij weet zou kunnen opmaken, menen dat het verwijderde voorwerp vlak bij zijn oog was.

Nog meer is dit het geval bij het spreken van geesten, wat een innerlijk spreken is, verder bij hun zien dat een innerlijk zien is.

En verder werd gezegd, dat zij het niet daarom moesten betwijfelen, nog minder loochenen, terwijl het niet zo voor de zinnen verschijnt, en zij het niet kunnen waarnemen, omdat de klaarblijkelijke ondervinding het bewijst; zoals er trouwens ook binnen de natuur tal van dingen zijn, die tegen de zinsbegoocheling zijn, maar toch geloofd worden, omdat de aanschouwelijke ondervinding het leert; zo bijvoorbeeld het varen rondom de aardbol; zij, die zich door de zinsbegoocheling laten meeslepen, zouden geloven dat zowel het schip als de schepelingen, wanneer zij aan de tegenovergestelde kant zijn, moeten vallen, en dat de tegenvoeters nooit op hun voeten kunnen staan.

Op dezelfde wijze is het hiermee en met tal van andere dingen in het andere leven gesteld, welke tegen de begoochelingen van de zinnen indruisen, en niettemin waar zijn, zoals bijvoorbeeld, dat de mens niet van zichzelf, maar van de Heer het leven heeft, en zo tal van andere dingen meer.

Door deze en andere voorbeelden konden de ongelovige geesten tot het geloof worden gebracht, dat het hiermee aldus gesteld is.

1379. Hieruit kan ook blijken, dat het wandelen en de verplaatsing van geesten, en het voortschrijden, dat heel dikwijls wordt waargenomen, niets anders zijn dan veranderingen van staat, dat wil zeggen, dat zij als veranderingen van plaats in de geestenwereld verschijnen, maar als veranderingen van staat in de hemel.

Op dezelfde manier is dat ook het geval met tal van andere dingen die uitbeeldingen zijn, en zich daar zichtbaar vertonen, waarover, door de Goddelijke barmhartigheid van de Heer, in hetgeen volgt.

1380. Dat plaats, veranderingen van plaats en afstand in het andere leven ook begoochelingen zijn, kan hieruit blijken, dat geesten door fantasieën ogenblikkelijk in de hoogte, ja zelfs in de hoogste hoogte gebracht kunnen worden, en in hetzelfde ogenblik ook in de diepte, alsook als

het ware van het ene einde van het heelal naar het andere; zelfs brengen de toveressen en magiërs er in het andere leven door fantasieën de anderen toe te geloven, dat zij, wanneer zij op een bepaalde plaats zijn, zich tegelijkertijd op een andere plaats bevinden, en zelfs op verscheidene plaatsen, en zo liegen zij als het ware overal tegenwoordig te zijn. Zij, die in het leven van het lichaam naar hoge dingen hebben gestreefd, alsook diegenen, die geslepen waren, verschijnen vaak boven het hoofd, maar zijn nochtans in de hel onder de voeten; zodra hun de hoogmoedigheid ontnomen wordt, vallen zij in hun hel neer, wat mij getoond werd.

Dit is niet schijn maar begoocheling, want er bestaan, als gezegd, twee soorten van plaatsverandering; de ene, die hierin bestaat, dat alle geesten en engelen bestendig hun plaats innemen, is een schijn; en de andere, die hierin bestaat, dat zij op een bepaalde plaats verschijnen, terwijl hun ligging daar niet is, is een begoocheling.

1381. De zielen en geesten, die nog geen bestendige plaats in de Grootste Mens verkregen hebben, worden naar verschillende plaatsen gebracht, de ene keer hierheen, dan daarheen, nu eens worden zij aan de ene zijde, dan weer aan de andere zijde gezien, nu eens boven, dan weer beneden; zij worden dwalende zielen of dwalende geesten genoemd, en vergeleken met de vochten in het menselijk lichaam, die van de maag uit soms naar het hoofd stijgen, soms ergens anders heen en overgebracht worden; zo gedragen zich deze geesten voordat zij gekomen zijn tot de bestemde en met hun algemene staat overeenstemmende ligging. Het zijn hun staten, die zo veranderen en dwalen.

1382. De mensen kunnen wel niet anders dan het Goddelijk Oneindige met het oneindige van ruimte verwarren, en omdat zij het oneindige van ruimte niet anders opvatten dan als een niets, wat het ook inderdaad is, geloven zij evenmin aan het Goddelijk Oneindige. Op dezelfde wijze is het gesteld met het Eeuwige, dat de mensen alleen maar kunnen opvatten als het eeuwige van tijd, maar het doet zich eigenlijk slechts door de tijd voor bij hen, die in de tijd zijn.

Het eigenlijke begrip van het Goddelijk Oneindige dringt bij de engelen in, hierdoor, dat zij ogenblikkelijk onder het oog van de Heer aanwezig zijn, ook al waren zij aan het uiteinde van het heelal, zonder enige tussenkomst van tijd of ruimte; en het eigenlijke begrip van het Goddelijk Eeuwige hierdoor, dat duizenden van jaren aan hen niet als tijd verschijnen, maar nauwelijks anders, dan of zij een minuut geleefd hadden, en beide voorstellingen vloeien hieruit voort, dat zij in hun heden tegelijkertijd het verleden en de toekomst hebben; vandaar hebben zij geen zorg voor de toekomst, en nooit enige voorstelling van de dood, maar alleen de voorstelling van het leven; aldus is in geheel hun heden het Eeuwige en het Oneindige van de Heer.

Einde elfde hoofdstuk

Voor de volledige tekst van de voorgaande hoofdstukken 1 t/m 10, zie:
<http://swedenborg.nl/hemelseverborgenheden-inhoud.htm>